

ВІСНИК

УІСНУК

THE HERALD

Суспільно-політичний місячник

РІК XXIX, Ч. 12 (320)
YEAR XXIX № 12 (320)

ГРУДЕНЬ 1975
DECEMBER 1975

ЦІНА 0.80 ЦЕНТІВ
PRICE \$ 0.80

ВІСНИК

ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

З М І С Т:

З Різдом Христовим!	1
Лист до Патріярха від ООЧСУ	2
Лист молоді до Патріярха	2
Звернення В. Чорновола до президента Форда	3
У 50-річчя СВУ і СУМ-у	5
Поезії з України	5
Конференція АБН і ЕРС	6
В. Гут-Кульчицький — Про розбиття комунізму, наївність і про- топтані шляхи	8
Кілька думок про ювілейні святкування у Балтиморі	10
Софія Наумович — Чи можливі у нас літературні дискусії	11
В. Архілог — Російський традиційний імперіялізм в польській оцінці	12
Пеглюра в Києві	15
Ярослав Гриневич — Скорбні дні	17
С. Наумович — Московські розкольники	18
М. Кушнір — Фіктивність життя на еміграції	21
Оксана Керч — Світле обличчя літописця	22
В. С-ко — Дещо про третю еміграцію	25
В. Золоторіг — На хвилях терору	28
Почціви Русін — „Українське” посольство до братів-ляхів	30
Хроніка	31

СВОБОДА НАРОДАМ! — СВОБОДА ЛЮДИНІ!

В І С Н И К

З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ!

КОЛЯДОЧКА-ЩЕДРІВОЧКА,
КОЛЯДОЧКА ЖВАВА,
ПІД ВІКОНЦЕМ ШЕБЕТАЛА,
НА ПОРОЗІ СТАЛА.

СТАЛА СОБІ НА ПОРОЗІ,
ПОЧАЛА ПИТАТИ,
ЧИ ДОЗВОЛИШ, ГОСПОДИНЕ,
ЗАКОЛЯДУВАТИ?

ГОСПОДИНЯ, ЯК КАЛИНА,
ГОСПОДИНЯ ПИШНА,
СПОДОБАЛА КОЛЯДОЧКУ
ТА Й НАЗУСТРІЧ ВИЙШЛА.

ОЙ, ВІТАЙ ЖЕ, КОЛЯДОЧКО,
З БІЛОЇ ДОРОГИ,
ПРИНЕСИ НАМ РІК ЩАСЛИВИЙ
НА РІДНІ ПОРОГИ.

ОЙ, СІДАЙ ЖЕ, КОЛЯДОЧКО,
МІЖ МОЮ РОДИНУ,
ПРИНЕСИ НАМ ДОБРУ ДОЛЮ
В ЩАСЛИВУ ГОДИНУ.

ОЙ, СІДАЙ ЖЕ, КОЛЯДОЧКО,
З ГОСПОДАРЕМ В ЦАРІ,
ПРИНЕСИ НАМ РІДНУ ВОЛЮ
В НОВОРІЧНІМ ДАРІ!

М. Підгірянка

З ВЕЛИКИМ ПРАЗНИКОМ РІЗДВА ХРИСТОВОГО ТА З НОВИМ РОКОМ
ШЛЕМО ЩИРОСЕРДЕЧНИЙ ПРИВІТ УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДОВІ,
ІЄРАРХАМ УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВ, ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ
НАЦІОНАЛІСТІВ ТА ЇХ ПРОВІДОВІ, ЧЛЕНСТВУ ООЧСУ, ВСІМ БОРЦЯМ
ЗА ДЕРЖАВНУ ВОЛЮ УКРАЇНИ І БАЖАЄМО ЇМ ВИТРИВАЛОСТІ У
ЇХНІЙ НЕВТОМНІЙ ОБОРОНІ ПРАВ ТА ВОЛЬНОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОГО
НАРОДУ.

Головна Управа
Організації Оборони Чотирьох Свобід України
Редакція і Адміністрація „Вісника”

ЛИСТ ДО ПАТРІАРХА ВІД ООЧСУ

Блаженніший Патріярх
Помісної Української Католицької Церкви
Йосиф I
Ватикан

Ваше Блаженство!

З уваги на труднощі й перешкоди, які виринають постійно на шляху до здійснення помісности нашої Церкви та завершення Її патріярхатом — Головна Управа та членство Організації Оборони Чотирьох Свобід України в ЗСА бажають поновно наголосити потребу й необхідність патріярхального устрою в Українській Католицькій Церкві. Підставою нашої турботи за долю Української Католицької Церкви є: жорстоке й безоглядне нищення Української Церкви на землях України безбожницьким московським комунізмом, розпороженість нашої Церкви по всіх континентах світу, та майбутня роль тієї Церкви. Бо, руйнована і нищена на землях України ця Церква повинна зосередити всі свої сили, щоб не тільки себе зберегти і закріпити у вільному світі, але й щоб у відповідний час, коли на матірній українській землі переможе справедливість і заіснує свобода релігійних переконань, теж прийти з поміччю своїм вірним на рідних землях.

Такому зосередженню і належному використанню всіх життєвих сил найкраще відповідає патріярший устрій. Тому ми всі так гаряче бажаємо тієї установи для самозбереження і дальшого нашого духовного, церковного і національного росту.

Для нас усіх є наглядним, що тільки повноцінний, необмежений у засязі своєї діяльності, об'єднуючий всі українські католицькі спархії на всіх континентах світу — Український Католицький Патріярхат може виконати своє завдання, таке суттєве для існування і росту Української Католицької Церкви й українського народу.

Таке наше розуміння ролі Української Католицької Церкви, на теперішньому етапі визвольної боротьби, найшло вираз і у відповідній резолюції останнього XVII З'їзду ООЧСУ, що відбувся в листопаді 1974 р., а яка звучить: „Найбільша в Америці громадсько-політична організація — ООЧСУ — з її численними Відділами, мусить і далі продовжувати боротьбу за створення Українського Католицького Патріярхату, передумовою чого є беззастережна підтримка постанов Архiepіскопського Синоду збоку подинських єпископів...”

Підтримуючи Архiepіскопський Синод Української Католицької Церкви і зокрема Ваше Блаженство, як Голову цього Синоду і Патріярха, продовжуватимемо нашу зусилля, разом із українською спільнотою в розсіянні, для закріплення патріяршого устрою Української Католицької Церкви.

Прохаючи архієрейського благословення, остаємось у глибокій снівській пошані.
Нью-Йорк, 1-го жовтня 1975 р.

За Головну Управу ООЧСУ:

Ігнат Білнеський, гол. Андрій Соколик, секр.

ЛИСТ МОЛОДІ ДО ПАТРІАРХА

Їх Блаженству
Патріярхові Української
Католицької Церкви
Йосифові I.

Ваше Блаженство!

Члени і Головна Управа Спільки Української Молоді Америки, стривожені відмовою Святішого Отця папи Павла VI прийняти до відома постанову Архiepіскопського Синоду про завершення Помісної Української Католицької Церкви Патріярхатом і водночас докраю обурені постановою деяких українських єпископів, а особливо зухвалим виступом єпископа Сапеляка, наслідуються скласти на руки Вашого Блаженства наступну заяву:

1. Членство СУМА вважає, що на офіційну дію нищення Української Католицької Церкви більшовицькою Москвою гідною відповіддю збоку папи римського повинно бути піднесення тієї Церкви до гідности, на яку вона заслуговує, — шляхом надання Патріярхату.

2. Членство СУМА стверджує, що, як досі, Святіший Отець не хоче прийняти до відома рішення Архiepіскопського Синоду завершити структуру Української Католицької Церкви Патріярхатом, а Східня Конгрегація не визнає Архiepіскопського Синоду та його постанов.

3. Членство СУМА з обуренням спостерігає поставу деяких українських єпископів, які своїми вчинками перекреслюють те, що вони самі схвалювали, завдаючи цим поважної шкоди утвердженню Українського Католицького Патріярхату.

4. Спілька Української Молоді Америки, як складова організація Українського Визвольного Фронту в ЗСА, розуміє концепцію української визвольної боротьби, як боротьбу за релігійне, національне, духовне, культурне і соціальне визволення, при збереженні принципу орієнтації на власні сили, а тому вірить, що українська спільнота в діяспорі доведе, не зважаючи на перешкоди від своїх і чужих, до завершення Помісної Католицької Церкви — Патріярхатом, на чолі з Вашим Блаженством.

Ми, сумівці Америки, для яких Ви, Блаженніший Отче, як неустрашимий ісповідник віри та невгнутий борець за добро Церкви й народу, є живим ідеалом, що ми його ставимо у виховній праці за приклад, — запевняємо Ваше Блаженство, що зробимо все, що в наших силах, щоб Український Католицький Патріярхат став благословенною дійсністю.

Припадаємо в снівській покорі до стіп Вашого Блаженства і просимо Вашого Патріяршого благословення.

З християнським привітом

Нью Йорк, 24 жовтня 1975 р.

За Головну Управу СУМА:

Мирослава Шмігель — голова
Марія Барна — секретар

ЗВЕРНЕННЯ ВЯЧЕСЛАВА ЧОРНОВОЛА ДО ПРЕЗИДЕНТА ДЖЕРАЛДА ФОРДА

Пане Президенте!

Насмілююся думати, що діалог між Заходом та Сходом, котрий дещо розширився за останні роки й дістав назву розрядки, є ділом не лише керівників держав і партій, але передовсім самих народів.

Однак, якщо різні верстви громадян ЗСА можуть давати свою оцінку Вашим зусиллям через численні інституції демократичного суспільства (Конгрес, преса, опити громадської думки тощо), то такої можливості повністю позбавлені громадяни ССРСР, де існуючий суспільний устрій виключає, під загрозою кримінального переслідування, можливість будь-якого внутрішнього діалогу й дозволяє громадянам тільки мовчати або ж „одноставно схвалювати” дії самопризначуваних партійних лідерів. Але право на самостійну оцінку ідей та вчинків й на опозицію — це невід’ємне природне право людини, затверджене сучасним етапом розвитку людства і закріплене в міжнародних правових актах („Загальна Деклярація Прав Людини”, прийнята ООН). Навіть у суспільствах, більш регламентованих, ніж сучасне советське суспільство, не вдалося добитися повного нівелювання індивідуальності і стандартизації мислення, єе вдалось на якийсь тривалий час позбавитися опозиції. Є така й в ССРСР.

Одним з показників її існування служать періодичні репресивні акції політичної поліції (КГБ) та наявність у країні політв’язнів.

Громадяни ССРСР знають, що за стриману критику дій керівної верхівки КПСС або єдиної допущеної в державі ідеології на них чекають неминучі переслідування, а, можливо, не обминути й в’язниці. Тому ясно, що за кожним із нас, політв’язнів, репресованих за опозиційні виступи, стоять сотні й тисячі людей, котрі думають так само, як і ми, які не втратили здатності до самостійного мислення, але прилюдно висловити свої погляди не наважуються.

Недавно на Захід дісталось звернення до-голітного в’язня советських тюрем і конц-таборів Вячеслава Чорновола до президента Джералда Форда, яке нижче передруковуємо.
Ред.

Керівництво КПСС й повністю підлегла йому преса чутливо реагують на відгуки в ЗСА в питанні міжнародного відпруження — на ті, що їм вигідні, і поборюють ті, які є відмінної оцінки.

Думаю, Пане Президенте, Ви теж могли б взяти до уваги думку політичної опозиції в ССРСР, репрезентованої, передовсім, політв’язнями. Беру на себе сміливість твердити, що висловлювані тут думки не є тільки моїми особистими, але віддзеркалюють настанову до цієї проблеми широкого кола советських політв’язнів різних націй.

Першочергово ми донині чітко не уявляємо, що все таки мається на увазі під дуже часто повторюваною фразою „розрядка міжнародної напружености”. Якщо в розрядці вбачати не короточасну кон’юнктуру кампанію тактичного або навіть престижного характеру, а розглядати її як перспективну довгочасну акцію, що має принести полегшення всьому людству, то ясно, що розрядку ніяк не можна звести лише до деякого стримування гонки озброєнь або до розширення торгівлі. Очевидно, що міцну розрядку міжнародної напружености й неможливість повернення до політики активної конфронтації може забезпечити не стільки військове роззброєння, скільки демілітаризація психіки. Дійсність, однак, показує, що советські керівники, особливо Брежньєв, розуміють справу інакше.

Чи відомо Вам, Пане Президенте, що проголошення політики розрядки міжнародних відносин керівники КПСС прямо пов’язали з придушенням усіякої критичної думки всередині країни? ЦК КПСС висунув тезу про посилення ідейної боротьби проти ідеологічних диверсій світового імперіалізму в умовах розрядки, дуже схожу на колишню тезу Сталіна про посилення клясової боротьби в ССРСР в міру наближення до комунізму, що була теоретичною платформою масових репресій 30-40 років. Нині практика теж не відстає від теорії. Починаючи з 1972 року, в ряді республік ССРСР (у Росії, на Україні, у Вірменії, у республіках Прибалтики) прокотилась найбільш потужна за післясталінські часи хвиля політичних арештів

та жорстоких вироків на неконституційних судових процесах (переважно закритих). Ще більшого розмаху набрали позасудові переслідування. Для посилення ролі армії та політичної псліції вперше за останні десятиріччя міністри оборони та КГБ були введені до Політбюро ЦК КПСС, котре де-факто стало вищим органом державної влади в нашій країні. Тому, як це не парадоксально, ми, в'язні 1972-го та наступних років, вважаємо себе жертвами політики розрядки, і покищо це один з найбільш реально відчутних її наслідків.

Саме тому важливою й своєчасною ми, політичні в'язні ССРСР, вважаємо поправку Конгресу ЗСА до законопроекту про торгівлю, хоча, коли вірити советській пресі, Ви, Пане Президенте, поставилися до цієї поправки негативно. Советська пропаганда різко критикує поправку Конгресу, яка узалежнювала надання Советському Союзові упривілейованого статусу у торгівлі та уділенні кредитів від забезпечення свободи виїзду громадян з ССРСР. Советська преса називає цю умову „втручанням у внутрішні” справи ССРСР. Ми таке пояснення прийнятого Конгресом закону вважаємо нелогічним.

Поправка не ставить питання про зміну існуючого в ССРСР режиму або обов'язкової ідеології. Йдеться тільки про виконання однієї з аксіом демократії, чітко висловленої в п. 13 Загальної Деклярації Прав Людини, прийнятої ООН, та в Міжнародному Пакті про громадянські і політичні права. Якщо, ратифікувавши ці документи з метою пропаганди, керівники ССРСР у той же час не хочуть їх дотримуватись, то чи не буде такою ж й доля голослівних та гучних деклярацій, прийнятих у ході кампанії щодо відпруження? Зрозуміло також, коли у критично мислячій частині советських громадян забезпечиться альтернатива до мурдовських та пермських таборів й „психушок”, а саме — можливість виїхати за межі країни, то це, не міняючи докорінним чином існуючого в ССРСР режиму, все ж може привести до деякої гуманізації. А це в свою чергу може стати передвісником дійсного, а не паперового послаблення напруження у міжнародних відносинах.

Ви, Пане Президенте, підписуєте міждержавні угоди не з керівником держави, а з лідером правлячої партії.

Особливо масовою й жорстокою була кампанія репресій 1972-73 років на Україні. Кілька десятків осіб було кинено за ґрати або у психіатричні лікарні, зачиненого (в'язничого) типу. Під час цієї кампанії сліди „ідеологічних диверсій” знаходили у віршах поетів та картинах художників, у літературознавчих та пуоліцистичних статтях, навіть у інтимному листуванні та робочих заготовках літераторів. Якби щось подоне відоувалось у ЗСА, то задля того, щоб Ваші співвітчизники навчилися „одноставно схвалювати” дії влади, половину з них довелось б посадити до в'язниць, а іншу половину перетворити на в'язничних наглядачів.

Слідчі КГБ навіть не приховують від нас, арештантів останніх років, що вони поставили перед собою завдання за кілька років повністю викоренити всяку опозицію, яка, мовляв, заважає проведенню політики розрядки, відкрито заявляючи перед усім світом про різні наболілі проблеми ССРСР. Особливу ненависть каральних органів викликають спроби видвигнути національну проблему.

Ми, советські політичні в'язні, підтримуємо позицію Конгресу ЗСА як таку, що може корисно вплинути на нашу важку долю потенційно вічних в'язнів цієї системи. Я особисто звернувся 1 березня ц. р. до Президії Верховної Ради ССРСР з заявою про зречення советського громадянства і з проханням випустити мене поза межі ССРСР. З подібними, досі безуспішними, заявами звертались до советських установ також інші громадяни, що належать до різних націй ССРСР.

Хочеться вірити, Пане Президенте, що, дійсно турбуючись долею процесу розрядки міжнародної напружености, Ви, під час Вашої зустрічі з Брежнєвим або іншим шляхом, звернете увагу советських керівників на питання про вільний виїзд громадян з ССРСР і вкажете, що неможливо тривало і серйозно послабити напруженість в міжнародних відносинах при збереженні прийнятого в ССРСР курсу на придушення всякої критичної думки.

З повагою

Вячеслав Чорновіл,
український журналіст,
політв'язень

1 серпня 1975 р.

У 50-РІЧЧЯ СВУ і СУМ-у

У Році Чупринки та Української Жінки згадаймо членів Спілки Визволення України (СВУ) та Спілки Української Молоді (СУМ), що в двадцятих роках нашого століття відстоювали самобутність та суверенність українського народу.

Після втиснення України в російську окупаційну форму УССР, український народ звернув свою увагу на три чи не найважливіші справи — розвиток українського національно-культурного життя, наладнання українського церковного життя та виховання молодого, свідомого своїх завдань українського покоління.

У СВУ згуртувалися визначні українці та українки того часу, як Сергій Єфремов, А. Кримський, К. Воблий, В. Дурдуківський, О. Гермайзе, В. Чехівський, Людмила Старицька-Черняхівська та ін.

Українська молодь, зокрема середньошкільна та університетська, заповнила ряди СУМ, на чолі якої став Микола Павлушков. Завданням СВУ та СУМ, за актом обвинувачення, було „опанування різних ділянок українського господарства та національно-культурного життя, піднесення національної і політичної свідомості й розуміння національної і господарської окремішності України”.

Виконтя СВУ і СУМ восени 1929 року та влаштування „показового” політичного процесу навесні 1930 року зробила Москва вступом до розгрому українського національного відродження в Україні. На лаві обвинувачених перед більшовицьким судом у Харкові посаджено 45 видатних українських діячів на чолі з членом Академії Наук, Сергієм Єфремовим. Харківським процесом проти СВУ та СУМ започаткувала Москва в Україні нечуваній терор проти всього свідомого українства. По містах і селах України вивезено й заслано або знищено тисячі культурних діячів, поетів, письменників, священників та єпископів УАПЦ з її митрополитом Василем Липківським, армійських старшин українців, робітників промислу й багато інших, аж до свідомого українського селянства, що мільйони його виголоджені, виселені або вислано на Сибір у 1932-33 проклятих роках.

Але ні терор, ані тюрми, розстріли й штучний голод, ані колективне закріпачення не відібрали в українського народу волі до боротьби за право бути господарем на своїй прадідівській землі. Україна, скривавлена, але нескорена, видала нових борців, пройшла етап збройної боротьби ОУН-УПА-УГВР за свою незалежність у часі та після Другої світової війни й тепер стоїть у героїчному змагу з ворогом людства Московією за своє право на незалежність і суверенність.

Сьогодні, через 50 років від часу створення СВУ-СУМ та 45 років від часу, коли відбувся харківський процес в Році Чупринки й його легендарної армії УПА та збройного підпілля, в році української жінки-героїні, згадаймо достойно й борців за самобутність українського народу, членів СВУ-СУМ,

ПОЕЗІЯ З УКРАЇНИ

**

„Сини мої, а моє дерево
В корінь глибоке,
В листок широке,
В цвіток багрове,
В крону кудристе.
А на тім кудрику
Сив-сокіл сидить —
Видить за сині моря.

А запалить, сини, ватри жерепові,
Та не обпалить білі руки тополі.
Може кличе мати сина,
А син у турецькому ясірі,
Може хтось не зна, де його хата, —
Узрить вогонь — знайде матір?”

Це голос батька...

А Юра ліс косичить.

Гірчінь вербова стигне на губах.
П'ять літ не кличуть батько нас косити,
Гірка мені журба. Гірка верба.

**

По селі ходять три заборони —
Сіра, зелена, червона.
Три заборони — недремні ворони
У золотих коронах.

Одна заборона — п'є качанівку,
А друга — крадьма несе сіна верету.
А третя — сіє селом щедрівку
У поріздяні замети.

Три заборони — три східні цариці,
Три перші — та не останні
Коло гуцульської сіли криниці
І каламутять сонце хвостами.

Остан Невідомий

*****
як одну ланку в незламній боротьбі українського народу за волю.

Вони були одні з перших, що після невдачі наших визвольних змагань 1917-21 рр. стали до боротьби за волю нашого народу. На їхній боротьбі й жертві виростили нові покоління борців, відважне покоління Нескорених. Український народ і ми — його дочки й сини, розсіяні по всьому світі, знаємо, що тільки боротьбою здобудемо перемогу над відвічним ворогом нашої волі. Український народ бореться, і він переможе.

Травень 1975.

ПРЕЗИДІЯ

Світового Українського Визвольного Фронту

КОНФЕРЕНЦІЯ АБН І ЕРС

Антибольшевицький Блок Народів і Європейська Рада Свободи відбули в Мюнхені 14-16 листопада конференції, центральними гаслами яких були: Свобода народам! Свобода людині! Визволення, а не капітуляція! Геть з російським колоніальним пануванням! Кінець большевицькій світовій агресії!

Метою конференцій було посилювати політику визволення поневолених націй шляхом різнобічного наступу проти російського колоніалізму і комунізму. Після Гельсінки вказати на небезпеку політики „розрядки“, банкрутство концепції рівноваги сил та звернути особливу увагу на вирішну роль у формуванні світового ладу завтрішнього дня — поневолені нації.

На конференцію прибуло 291 делегатів від 34 країн вільних і поневолених народів. 69 учасників різного віку виступали з доповідями, в дискусіях „круглого стола“, в дискусії з „фльору“, з короткими словами на політичному вічі.

Конференції попереджала пресова конференція голови АБН і ОУН з представниками газет і радіо-випень, яка мала добрий відгомін.

КОНФЕРЕНЦІЯ ЕРС

14 листопада відбулася закрита сесія ЕРС, на якій організаційні звідомлення склали англієць Дональд Мартін, мгр Слава Стецько (АБН), леді Дж. Бирдвуд (фінансовий звіт). Звідомлення від українців склали І. Равлюк (СУБ), від данців — Геннінг Сизен, від німців — Вольфганг Штраве, голландців — д-р А. Мертенс, білорусів — полк. Д. Космович; хорватів — П. Яколевич. Звідомлення продовжувалися другого й третього дня, а саме від італійців — ред. Егардо Бельтретті, від шведів — Б. Гегман, грузинів — С. Калянддзе, кубинців — Філіппе Сін Гарсія, бельгійців — Вік Ван Брандіген, болгар — д-р К. Дреннікофф і інші.

Вирішено зробити відповідні доповнення до Хартії ЕРС, яких вимагає сучасний момент. Цим має зайнятися Рада ЕРС за проєктом Івана Маттео Льомбардо і Ярослава Стецька.

Почесним президентом вибрано Ольс Бйори Крафта, кол. міністра закордонних справ Данії, до почесної Президії — кол. міністра Пер Федерсіл (Данія), Джона Грагама (Англія) — президентом Івана Маттео Льомбарда, віцепрезидентом Ярослава Стецька, головою Екзекутиви — Дональда Мартіна, заступником голови Екзекутиви мгр. Славу Стецько (Україна), членами: Сюзан Лябен (Франція), Бертіля Гегмана (Швеція), Геннінг Сизена (Данія), П. Ванкерковена (Бельгія), д-ра Д. Вальчева (Болгарія), Вольфганга Штраве (Німеччина), полк. Д. Космовича (Білорусь), Дж. Бирдвуда (Англія).

Після відкриття прилюдної сесії Преосв. Кир

Платон провів молитву англійською і українською мовами.

Ярослав Стецько у своїй промові накреслив мету конференції і принципи, на яких стоять ЕРС і АБН. Д-р Вальтер Бехер, посол до федерального парламенту Німеччини, виголосив доповідь на тему необхідності співпраці вільних і уярмлених народів, критикуючи сучасну політику офіційного Заходу. Основні теми конференції були предметом глибокої аналізи на двох панелях.

Головним доповідачем вечірньої сесії був сенатор д-р Феті Тевстоґлю (Туреччина) на тему „Сучасна світова війна“.

15 листопада проведено панель представників молоді вільних і поневолених народів на тему „Програма акції“. Модератором був К. Ль. Баєр (Німеччина).

На внесення італійської делегації скеровано прохання до президента Італії, який якраз відвідував СРСР, у справі заходів за звільнення політичних і релігійних в'язнів та розв'язання концентраційних таборів в СРСР. На внесення української делегації (мгр О. Коваль) вислано телеграму від ЕРС-АБН до парламенту в Страсбурзі в справі звільнення українських й інших жінок-в'язнів. Схвалено комунікат з рішеннями й вимогами до вільного світу.

Під час обох конференцій роллю координатора, заповідача, перекладача привітів, яких наспілю понад сотню з різних країн світу, виконувала мгр Слава Стецько.

КОНФЕРЕНЦІЯ АБН

15 листопада конференцію АБН відкрив його голова Ярослав Стецько, передавши дальше ведення конференції голові тугестанської делегації д-р Баймірзі Гаїтові. Центральною точкою доповіді Я. Стецька було: непереможний визвольний націоналізм.

Д-р Д. Вальчев, кол. болгарський державний секретар, доповідав на тему „Сучасна політика Заходу з: становища поневолених націй“. Д-р Маргаріта Авсала (Латвія) доповідала на тему „Криза комунізму“. З коротким словом у справі „детанту“ виступив д-р Банковський, болгарин.

Після дискусії відбувся панель на тему: „Ахіллова п'ята російської імперії і комуністичної системи — національно-визвольний фронт уярмлених націй“. Керівником панелю був інж. В. Олеків (Україна). У живій дискусії брали участь м. ін. кубинці, які заявили, що вони, як члени АБН, прагнуть конкретних, спільно реалізованих визвольних дій. Від імені уряду Чіле виступала посол при уря-

ді Німеччини Люція Геверт. Дві основні доповіді були виголошені д-р Б. Гаїтом (Туркестан): „Російський імперіалізм в Азії й його небезпека для вільного світу” і д-ром Майлятом (Румунія): „Політика детанту — російська західня політика”.

Голова АБН виголосив заключну доповідь, роблячи висновки з обох конференцій. Д-р Б. Гаїт закрав конференцію.

Делегатів окремих націй, як згадано, було 291, доповідачів, учасників панелів, промовців і дискутантів 69, представників преси, радіо, телевізії 31. Постійно на залі нарад було не менше як 300 присутніх. Серед них були теж поляки.

ПОЛІТИЧНЕ ВІЧЕ

15 листопада в залі Кюнстлергауз відбулося політичне віче з мистецькою частиною. Віче відкрив д-р Б. Гаїт (Туркестан). Головним промовцем був Ярослав Стецько. Святкові промови виголосили сенатор д-р Феті Тевеоглю (Туреччина), відмічаючи значення поневолених націй у боротьбі проти російського імперіалізму й комунізму, і Бертіль Гегман (Швеція), який підкреслив визначну ролю акції Ярослава Стецька у часі відвідин Хрущова у Швеції. Зі словом солідарності у спільній боротьбі за визволення уявлених народів виступили представники Англії, Литви, Латвії, України, Словаччини, Румунії, Чехії, Хорватії, Куби, Мехіко, Мадярищини, Німеччини, Болгарії, Бельгії і Данії.

Мистецьку частину виповнили хор СУМ'у під керівництвом Р. Панчука, танцювальний ансамбль під керівництвом Р. Слявіка „Бемервальдгруппе”, танцювальний гурток „Журавлі” під провідом Ірини Нагорняк і Юрка Каринця, східньо-прусський хор під керівництвом А. Адама, хорватський музичний ансамбль і танцювальний ансамбль „Говерля” під керівництвом І. Куранця з Великої Британії.

Конферансьєрами були Ірина Бобин і Микола Фланкевич. Схваленням через аклямацію апелю АБН до вільного світу і декларацією мелодії вільних і поневолених народів про спільну боротьбу та молитвою закінчено віче АБН-ЕРС.

ВІНОК НА МОГИЛІ ГЕРОЯ УКРАЇНИ

У неділю делегації ЕРС і АБН склали вінок на могилі замордованого Москвою лідера української національно-визвольної революційної боротьби с.п. пам. Степана Бандери. Вінок склали сенатор д-р Ф. Тевеоглю (Туреччина), Дональд Мартін (Англія), Б. Гегман (Швеція), Феліпе Сін Гарсія (Куба), Марта Гіль (Мехіко), д-р Б. Майлят (Румунія), д-р Б. Гаїт (Туркестан), Ярослав Стецько. На синій стрічці із золотими літерами виднів напис „Великому Геросві свободи — Конференції ЕРС і АБН”.

Секретаріат Конференції АБН і ЕРС

ПОМЕР С. П. ВОЛОДИМИР ЛАСОВСЬКИЙ

10-го листопада ц. р. на розрив серця помер в Нью Йорку, народжений 1908 р. Володимир Ласовський, визначний маляр, журналіст, голова Ради в справах Культури при СКВУ і приятель Організації Українського Визвольного Фронту. С.п. Володимир Ласовський завжди радо й безплатно виконував для влаштовуваних ОУВФ здвигів і академії жетони, оформлював сцени, і його пензлем належить подарований ним для ОУВФ великий портрет Головного Командира УНА ген. Тараса Чупринки. Він активно підтримував орган ООЧСУ „Вісник”, вмістивши в ньому цілий ряд талановито написаних статей на культурно-мистецькі і суспільно-політичні теми.

Смерть с.п. Володимира Ласовського — велика втрата для української культури.

Вічна йому пам'ять!

Головна Управа ООЧСУ
Редакція і Адміністрація „Вісника”

НЕКЕЛЬНА ЗБРОЯ НАПЛИВАС ДО АМЕРИКИ

Майже щодня на американських митницях конфіскують найрізноматнішого роду зброю, що для не спеціаліста виглядає як найбільш безпечна річ. В одного з „емігрантів” недавно відібрано, здавалося б, звичайну люльку, яка, коли „курець” натискає зубами прихований в ній гудзик, вистрілює смертельну кулю. До таких „невинних” предметів належить шкіряний гаманець, сконструйований як пістоля, цигаєрниця, що вистрілює мініатюрні отруєні кульки, і інші призначені переважно для убивства поліцистів пристрої.

Службовець однієї з американських митниць Пет Д. Дейвіс заявив кореспондентові „Інквасра”, що спроби перепачкувати терористами такого роду зброю до Америки щораз частішають, і в тій митниці зібрано її вже цілий арсенал.

Службовці митниці знайшли в стерні імпортованого мотоцикла заховану рурку, що при натисненні гудзика обертається на автомат, який випускає понад 70 куль. На канадському кордоні викрито автомат, вмонтований в дверцята автомобіля, з таким розрахунком, що автоводій, не оглядаючись назад, може обстрілювати поліційне авто, яке його переслідує.

Із самвидавної літератури довідуємося, що в СС-СР існує кілька лябораторій, де переводять експерименти з невідомими на Заході надзвичайної сили отруями. Зброя, якою убито с.п. С. Бандеру, виїшла з одної із цих лябораторій. Тим часом в Америці затоплено в океані всі запаси біологічної зброї, і 5 грамів отруї, яка зберігалася в сейфі СіАйЕй і яка може знищити чверть мільйона людей. Уряд наказав усе це знищити, додержуючись міжнародної угоди про заборону вживати біологічну зброю.

В. Гут-Кульчицький

ПРО РОЗБИТТЯ КОМУНІЗМУ, НАЇВНІСТЬ І ПРОТОПТАНІ ШЛЯХИ

Якось так уже на світі завелося, що переважно є два погляди на те саме явище. Так воно є і з останніми подіями в Індо-Китаї. Одні кажуть, що перемога там комуністів доказала, наскільки актуальною і живою є висміювана ще недавно лібералами теорія доміно, другі ж кажуть, що та перемога тільки ще більше поглибила й поширила розбиття комуністів. Останню точку зору заступає відомий український політичний діяч і журналіст у статті „Фрагментаризація комунізму і практичні висновки”, недавно надрукованій в одному українському щоденнику. Там автор на підставі фактів, що камбоджійські комуністи перемігши „усунули з Камбоджі членів советської амбасаді” і тримають „добросусідські взаємини... з китайським комуністичним режимом; що „південнов'єтнамські комуністи намагаються „балянсувати” між Москвою і Пекіном, заявляючи про свою „неутральність”, та що лідер південних корейців „відвідав не Москву, а Пекін”, доходить до висновку, що „т. зв. світовий комунізм із своїм щораз далшим поширенням набирає специфічних відтінків і тенденцій, які не тільки не вміщуються у майже клясичний двоподіл Москва-Пекін, а пробивають собі нові шляхи і шукають власних форм себевиразу.”

Якщо б автор на тому закінчив, його твердження виглядало б голосливим, бо наведені факти показують тільки або тяжіння до Пекіну, або балянсування поміж обома центрами. Та далі він ще вказує й на те, що в країнах Індо-Китаю не було ані советських, ані китайських військ, перемогу здобули місцеві комуністи, маючи тільки „допомогу технічним і військовим вирядом” від ССРСР і Китаю, а це вже уподібнило їх до Югославії, а не до сателітів.

Приймімо, що автор тут має слухність і перейдімо до його заключного твердження, що є його „практичним висновком”. „На нашу думку, — кінчає він свою статтю, — фрагментаризація комунізму у різні відміни „націонал-комунізму” чи навіть „демократичного націоналізму” (!? ВГК) значно полегшує визвольну боротьбу поневолених Москвою народів і гарантує їм перемогу.”

Дуже приманливе твердження! Аби тільки воно було правдиве.

Форма чи результат.

Відомий ветеран українського політичного життя у статті „Троцькізм і стежка у нікуди”, друківаній в іншому українському щоденнику, пише: — „Є комуністи і їхні поплентачі льюальні до Москви, інші до Пекіну, ще інші до Гавани чи Ганою... Я глибоко переконаний, що все оте „військо”, збір льюальних і збунтованих комуністів, анархістів і нігілістів, поплентачів усяких можливих відтінків, маніпульоване Пекіном і Москвою, уми яких наставлені на знищення вільного світу.”

Подібну позицію займає француженка Х. Лабін, твердячи, що розбиття не шкодить, а допомагає комуністам, бо їхні партії перестали вважатися за п'яті колони Москви, набрали респектабельности нормальних партій, а це їм далеко облегшує їхню підривну роботу.

І тепер насуваються питання: чи поневолені народи визволяться, як „вільний світ” буде знищений? Чи не є доля поневолених народів, отже й України, зв'язана з долею „вільного світу”? Чи поширювання комунізму, без огляду на те, чи там є тільки „двуподіл” чи аж „фрагментаризація”, не поменшує стан посідання „вільного світу” і тим самим послаблює його? Чи для „вільного світу” робить різницю те, що Камбоджа тяжить до Пекіну, а Португалія до Москви, коли і в одному й другому випадку загрожується мореплавання „вільного світу”? (Інцидент з кораблем „С.С. Малягуез” — грізне мemento).

Роберт А. Скаляпіно, професор політичних наук Каліфорнійського університету у статті „Китай і політична рівновага” так пише про можливості комуністичних держав: — „...ідеологія, точніше теперішня марксистська ідеологія, знаменито служить для широкого уживання певної техніки у міжнародних зносинах. Спираючися на різницю між державою і партією, ті, що роблять політику, думають категоріями трьох засадничих споріднень у прямуванні до своїх цілей: стосунків держави до дер-

жави, народу до народу і товариша до товариша, а можливість майже безконечних переставлень (тих споріднень) витворює ту гнучкість, якій не легко може дорівняти більш прозаїчна дипломатія — хоч та гнучкість і помережана суперечностями." („Форейн Ефферс", січень, 1974)

Оця та „гнучкість" і є жорсткою реальністю нашої доби, до якої не підходять жадні історичні паралелі. І не в вишукуванні історичних паралель розв'язка і потіха, а в холодній, тверезій конфронтації невідфарбованої дійсності.

Нові терени, старі знайомі.

Волтер Гудман, асистент редактора „Мистецтво і Розвага" — секції недільного „Нью Йорк Таймсу", вмістив статтю п.н. „Фальшиве мистецтво пропагандивного фільму", де пише: — „В більшості країн довкола гльобу пропаганда є монополем держави. У цій же країні найбільш видатні приклади цього ремесла, як от три біжучі фільми, виходять від ворогів держави." А ті три фільми — це „Друга половина неба: спомини з Китаю" фільмової артистки Шірлі Маклейн, „Представлення ворога", другої артистки Джейн Фонди (про Північний В'єтнам), та „Серця й уми" Пітера Дейвіса (В'єтнамська війна). Два останні фільми мали обмежене завдання — допомогти комунізму в Індонезії, і з перемогою їхня роля закінчилася. Завдання ж першого триваліше: пропагування комунізму китайського зразка.

Ш. Маклейн запросили була відвідати Китай з групою жінок. Вибрала вона сім, між ними 13-літню дівчину, пуерторіканку, мурилку, індіанку. З тритижневого побуту зродилися фільм і книжка, яка вже попала на список „бестселерів". Фільм показано на телевізії 15 квітня, а пізніше повторено. Після 45 хвилин фільму ішов протягом других 45 хвилин обмін думками учасниць поїздки, на якому, крім модераторки, був присутній спеціаліст від Китаю, проф. Едмунд Клаб. Як вище згадано, ще перед показом фільму на телевізії скритикував його В. Гудман, а у цій же секції появилися стаття Ш. Маклейн на В. Гудмана за його критику.

Ш. Маклейн проти московського комунізму. У відповіді Гудманові вона пише: — „В Советському Союзі і в комуністичних поліційних

державках Східної Європи мене жахала параноя, невимовна брутальність, присутність всепроникального страху і репресії." Вона також знає, що у 20-их і 30-их рр. „багато лібералів дуже попеклися на звідомленнях зі Советського Союзу, зроблених прихильними американцями", і тому, на її думку, тепер ті ліберали для певности припускають, що „всі комуністичні режими такі самі, тобто тиранії на советський стиль зі супровідним сталінським терором." Вона ж певна, що в Китаї того нема, що Китай — вимріяна країна, країна майбутнього. Тепер там відбувається щось, „що є дуже важливе, варте уваги і повного зрозуміння", проходить там „один з найбільших експериментів в організації суспільства у модерній історії", і вона, розуміється, ним захоплена, а з нею захоплені і майже всі учасниці подорожі. Своє захоплення вона старається передати американському народові і в результаті ступає на той же самий шлях, яким ходили її попередники в СССР.

„Нью Йорк Таймс" вмістив кілька листів, і в одному з них особливо влучно була підхоплена суть цілої афери. „Щиро кажучи, — пише П. Р. Лайт з Принстону, автор листа, — мене приголомшило подивугідне незнання Китаю групою, і, в результаті цього, грубе викривлення її членами ситуації, яку вони знайшли в Китаї". ... Ганебний фільм панни Маклейн і застрашливо некритичні опінії знайдуть широкий розголос. За виїмком ущипливих завваг проф. О. Е. Клаба, які можуть губитися у в загальному найвнійшій повені реакцій групи, фільм і коментар, що йде за ним, затривожили мене."

Як фінал — ще малий, але дуже промовистий епізод з фільму. Члени групи мали звичку в розмові з дітьми і молоддю питати їх, чим вони хочуть бути, як виростуть. Всі відповідали, що хочуть іти до „народної армії". Коли, відвідуючи колгосп, сільському хлопцеві поставили ще питання, чому він хоче йти до армії, він відповів без надуми: — „Щоб бити американський імперіялізм". Не советський імперіялізм, а таки американський!

СКЛАДАЙТЕ ДАТКИ

НА
ПРЕСОВИЙ ФОНД „ВІСНИКА"

КІЛЬКА ДУМОК З ПРИВОДУ ЮВІЛЕЙНИХ СВЯТКУВАНЬ У БАЛТИМОРІ

Кожний ювілей насуває думки про минуле. Мов на кінофільмовій плівці, пересуваються події, зв'язані з ювілеєм. В родинному житті діти справляють ювілей своїм батькам у 25-ти чи 50-тиліття їхнього подружнього життя. Інакше, коли ювілей справляє установа, товариство чи організація, яка працює для цілої громади.

Балтиморський 14-ий Відділ ООЧСУ і Осередок СУМА ім. 1-го Листопада відбули свої ювілейні святкування 30-го листопада ц. р.

Це був радісний день для нас, балтиморців, бо ці організації провели протягом 25 років велику роботу.

Було різно: були досягнення і радість з приводу цього, і були невдачі, які змушували нас призадумуватися над майбутнім.

Осередок СУМА старався, як міг, виховувати молодь в українському дусі. До деякої міри йому це вдалося. Маємо молодих людей, які перебрали чи перебирають провід Осередку. На жаль, маємо й таких, які відійшли. Таке прикре явище спостерігається майже всюди по наших громадах. Коли дитина мала, мама приведе її за руку на якоесь там свято, навчить віршика. Дитина вищебече той віршик на сцені, і ми радіємо, мовляв, буде з неї наш послідовник. Часом надії заводять. Здавалося б, що як молода людина покінчить високу освіту і всю свою молодість перебувала в українській молодечій організації, то залишиться як не в тій організації, то в українській громаді на все своє життя. На жаль, як сказано, дехто відійшов, мовляв, професійні умовини не залишають часу на громадську працю. У нас в Балтиморі траплялися й такі випадки, що Осередок СУМА за декого оплачував зі своєї каси перебування на вишкільних таборах в Еленвіллі. Про декого навіть наша преса писала, що це — надійні юнаки. Але ці юнаки вирости, оженились і не показуються не тільки на сумівських, але на жадних імпрезах. Правда, часом ходять до церкви, власне не до церкви, а під церкву.

Балтиморський Відділ ООЧСУ і Осередок СУМА — маленькі коліщатка в Світовій Організації Українського Визвольного Фронту. Провід їх виконує свої завдання з успіхом, у великій мірі завдяки зв'язкам, що їх поробив президент Антибольшевицького Бльоку Народів Ярослав Стецько. Про нас і наші прагнення тепер знає буквально цілий світ.

Ми маємо багато приятелів у західному світі. Одначе, не забуваймо, що маємо і багато ворогів. Навіть таких, на яких надіялися, що в скрутну годину нам допоможуть. Пригадую собі, коли був ще малим хлопцем, наші люди на західноукраїнських землях казали, що, мовляв, якби були ми всі католики, то Ватикан не допустив би до того, щоб ми програли Визвольні Змагання. Бачимо, що Ватикан робить тепер. Він уже списав нас зі своїх книг як націю. Також дехто із всемогучих цього світу

твердить, що України немає, що вона померла. Всі вони глибоко помиляються. Україна живе і не збирається вмирати. Вона хоче жити і буде жити чи комусь це подобається, чи ні. За Україну вмирають її найкращі сини та дочки, також і російська імперія не може бути вічною.

Західний світ заскочив спротив нашої молоді, хоч ніби вважалося, що в Советському Союзі жадний спротив неможливий.

ОУН вже давно висунула клич орієнтації на власні сили, бо ніхто без нас України не визволить. Без жертв нема волі.

Котрий народ у світі може похвалитися таким героєм, як Валентин Мороз, який крикнув ворогам у вічі: „Будемо битись!“ Півроку він голодував, а не здався. А Левко Лук'яненко на суді заявив: „Якби я залишився тільки сам-один, то й тоді не перестану боротися за Україну“.

Спитаймо себе: чи нація, що має таких героїв, може загинути? Ніколи. Нація, яка видала зі себе Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесю Українку, Тараса Чупринку, Степана Бандеру, тисячі інших знамих і незнаних героїв не може пропасти. Україна скорше чи пізніше волю здобуде. Україні, як і кожній нації, належить місце під сонцем.

Можемо погоджуватися або ні зі Солженіциним, але мусимо признати йому рацію, коли він сказав у Вашингтоні на бенкеті: „Якби я не був твердий, то сьогодні не сидів би між вами“.

Тож ми мусимо бути тверді і послідовні. в наших діях, як були ними Бандера, Чупринка і інші наші провідники. Нашою послідовною працею, доказуючи справедливість наших вимог серед вільних народів, ми приспішимо прихід волі для України. Москва визнає тільки твердий кулак. Нас є приблизно два мільйони у західному світі. Якби ми всі стали одноставно, то це була б велика сила. Москва це розуміє, нас боїться і тому намагається нас очорнити, морально розкласти. Як же інакше розуміти майже щоденні напади на український націоналізм в советській пресі.

Пригадуємо Папу Римського Пія XII, Конрада Аденауера і Шарля де Голля. Це були велетні духа. Комуністи їх ненавиділи і боялися. Яка ж прірва існує між Пієм XII і Павлом VI, який згідний віддати все, щоб тільки вдовольнити Москву з гарною надією на майбутнє!

Щодня читаємо про демократію, а ще далеко до часу, поки була проголошена Антлантійська Хартія, ОУН під проводом Степана Бандери проголосила на цілий світ клич „Свобода народам — свобода людині!“ Яка може бути більша демократія?

Недавно померлий президент Ірландії Девалера, до речі уродженець Америки, коли починав боротьбу за незалежність своєї країни з тоді ще дуже сильною Англією, то мав тільки тисячу вояків, а таки звільнив Ірландію від англійської окупації.

Дехто говорить, що то, мовляв, галичани ворохобляться, а решта України вже зросійщена і там чути тільки російську мову. Треба не забувати, що

Софія Наумович

ЧИ МОЖЛИВІ У НАС ЛІТЕРАТУРНІ ДИСКУСІЇ?

Ще старовинні стилісти повчали, що дискусію, зокрема ж літературну, слід вести не „ад персонам“, але „ад рем“, цебто сперечатися чи відповідати треба до змісту статті, промови чи книжки, а не до людини, яка її пише чи виголошує. На жаль, в українській публіцистиці дуже мало-хто дотримується цього римського правила, яке й донині зобов'язує культурний світ. Його колись додержувалися такі визначні наші постаті, як Іван Франко і Леся Українка, але про нього вже забули — під впливом московської некультурності і позалітературних цілей — учасники т. зв. „літературної дискусії 1925-27 рр“. Дедалі льояльна критика в Україні взагалі зникла, натомість розпаношилася псевдокритика, що стала знаряддям доносу чи поліційної розправи. До того ж вона заторкує здебільша не йнакшодумаючого, а однодумця, з метою „вибілити“ себе, відкараскатися від „небезпечної приязни“, а то й просто виконати „літературне завдання“ Москви.

На щастя, живемо у вільному світі й можемо повернути бодай посеїбчній українській літературі незалежну, доречну критику — і виполовати недобрі „традиції“ московського „вчення“ у цій важливій галузі літературознавства.

Недавно довелося нам читати критику, яку можна назвати клясичним зразком звернення „до особи“, у статті „Ігор Качуровський — оборонець русифікації?“ Дозволимо собі зайнятися, — здавалося б, цікавою полемікою поміж двома поетами і мовознавцями. І. Качуровським і Я. Славутичем, щодо поезій третього поета і мовознавця, Бориса Олександрова. Ця дискусія, що ведеться майже рік, повинна б — з огляду на учасників — стояти на науковому рівні. А тимчасом, коли ще в перших статтях

*****

поза російською мовою в мільйонах наддніпрянців криється щира українська душа. А твердження, що тільки галичани борються за самостійність України, не відповідає правді. Сьогодні по советських тюрмах караються люди з усіх земель соборної України. Василь Симоненко не був галичанином, так само і Алла Горська і багато, а може й більшість нескорених не є галичанами.

Візьмімо за приклад ірландців. Колись їх питали, чому вони прийняли англійську мову. Вони відповідали: щоб легше було проклинати ворога його мовою. Так і в нас. Ми прокликаємо нашого ворога його мовою.

Отже, будьмо витривалими, будьмо одержимими у нашій боротьбі за волю України. Нашою працею і матеріальними жертвами ми приспішимо той радісний день, коли по всій нашій батьківщині загудуть дзвони і воскресне Україна у всій своїй силі і славі.

Василь Тимюк

був збережений науковий спокій і спосіб обговорення літературних явищ, то вже третя стаття, згадана вище Я. Славутича, своїм змістом і тоном перейшла межі „речевого“ сперечання.

Справжня критика лайки не потребує, і вдаються до неї звичайно недолугі противники, яким бракує переконливих аргументів. Я. Славутич у полемічному запалі втратив почуття міри і записав свого супротивника такими словами, які докторові наук, та ще й з претенсіями на шляхетство, — аж ніяк не личать. Чого варті, наприклад, такі перлини, як „Гай-гай, баляснику!“ чи „Лише стовідсотковий неук і дикун буде перечити“, або ж „Побратимство у випадку з Качуровським та його ... дружком — це вияв кліки“, або ж „Я завжди думаю, що маю справу з освіченими людьми“ — „Олександрів — магістр, Качуровський — доктор...“ і т. п. Невже такими „аргументами“ можна когось переконати? Аж ніяк, але до них вдався Я. Славутич, бо Ігор Качуровський у статті „Несумлінна рецензія“ збив усі його мовні закиди Б. Олександрову.

Відповідаючи на відповідь, Я. Славутич, попри згадані вже не надто елегантні фрази, винайшов у поезії Качуровського аж 4 огріхи супроти літературної мови. З них щонайменше три зовсім помилково: слово „звізда“, яке Славутич хоче віддати москалям, існує в нашій мові з передісторичних часів („Звіздаста Пречиста“) і, навпаки, москалі забирають нам уже слово „зоря“ („красная заря“); слово „парус“ походить не з московської, а з грецької мови („форс“), його вживав і Шевченко: „Готово, парус розпустили...“; у слові „світлофор“ пропущено, мабуть у друку, букву „л“ („світлофор“). Залишається, як мовний огріх, одне-єдине слово „дура“, але й це не знати, в якому контексті було вжите. А втім, Я. Славутичеві, як мовознавцеві, мабуть, відома засада, що рідну мову треба не лише оберігати від чужих слів, але й відвойовувати рідні слова, забрані чужими мовами! Це й є те, що Качуровський зробив із „звіздою“, а що Славутич записує йому як „русицизм“. Те саме з прізвиськом „Качурівський“, з якого Я. Славутич хоче зробити „Качурівського“! Чи, може, за його порадою, ми мали б переназвати наших Виговських, Войнаровських і багатьох інших визначних українців на „івських“?

Я. Славутич ще й в інший спосіб застосовує засаду „до особи“, а саме — до своєї власної: „Я діяльно виступаю... Я борюся лише за її високий рівень. Я просто став в обороні... Я добре знаю...“ і т. д. Чи не забагато того „я“? Кажуть: самозакоханість це не хвороба, а погана звичка, проти якої ліків немає... А тимчасом, хто-як-хто, але Я. Славутич не повинен би так дуже себе реклямувати, маючи „масло на голові“. Річ у його ж „Підручни-

В. Архілог

РОСІЙСЬКИЙ ТРАДИЦІЙНИЙ ІМПЕРІАЛІЗМ У ПОЛЬСЬКІЙ ОЦІНЦІ

На тему відносин в минулому, сучасному і майбутньому Росії та Польщі, а також ролі в цих відносинах України, Литви і Білоруси, що їх він скорочено називає УЛБ, написав цікаву статтю в журналі „Континент” Юліюш Мєрошевський, (ч. 4), відомий польський публіцист і активний співробітник польського місячника „Культура”, що виходить у Парижі.

Свою статтю п.н. „Російський „польський комплекс” і територія УЛБ” починає Мєрошевський словами: „Ми (поляки — В. А.) боїмося росіян. Ми боїмося росіян не на полі бою — порівняно недавно ми здобули над ними велику перемогу. Ще живуть серед нас люди, які бра-

ли участь у битві під Варшавою в 1920 році”.

Найбільшу загрозу для Польщі вбачає Мєрошевський у російському традиційному імперіалізмі. І тому він не знаходить відповіді на питання: чому росіяни хочуть мати держави-сателіти Польщу, Чехо-Словаччину, Угорщину, що становлять для них потенціально загрозу на випадок війни, замість доброзичливих або нейтральних сусідів. Логічної відповіді на це питання він не знаходить. Якби Західня Німеччина мала могутню армію, атомову зброю, якби вона плекала тотальну ідею відплати, тоді роля держав-сателітів, як оборонного валу Ро-

ку для українських шкіл” з московським змістом. Ми його не бачили, тому зачитуємо статтю о. Т. Міненка у „Віснику” (Вінніпег, 15. 9. 1975 р. п. н.: „Хто дасть відповідь? — „Підручник в українській обкладинці, а з російським змістом”; з оригінальною клішею ст. 18-ої цього „Підручника”, на який добре видно московські слова.

У своїй статті о. Т. Мінєнко пише: „Цей підручник виданий у Канаді для навчання української мови в державній школі... Розкриваєте книжку і відразу зупиняєтеся на змісті: „Розмова про гостя” на ст. 18. Відкриваєте сторінку. І зараз вас обіймає жах. Читаєте: „Разговор о госте”, і це не лекція, але „урок Но. 5”. На малюнку двері з російським прізвиськом „Смірнов”. На іншому малюнку бачите мапу з зазначенням міста „Ярославль”... у центрі „Москва”... а навколо „Саратов”, „Ленинград” та ін... Календарні листи з назвами... „апрель”, „июль”... Вам не віриться. Думаєте, що вам це все увижається. Перекиньте листки і на ст. 14 знаходите „урок Но. 4 ... Лиза пишет... В центрі „Москва”. На ст. 54 „Книги”... „продавец” і „покупатель”... „учебники”, „словари”... для „вузов”, „для педучилищ”... „англо-русский словарь”... Далі перелистковуєте, і на ст. 74 бачите мапу з Москвою і червоним прапором, і вам стає моторошно. Нічого українського. При кінці на ст. 103 „письменные упражнения” і в 25 лекції чи „уроці” читаємо: „Образуйте сравнительную или превосходную степень прилагательного: 3. У меня учебник русского языка, 4. Мальчик читает по русски...”

Хто написав таку книжку для вивчення української мови? Дивитесь і не вірте своїм очам. Написано: „бай Яр Славутич”. Так таки й надрукова-

но. Ще більше здивуєтесь, як нижче прочитаете, де звичайно подається видавець: „Юкрейнієн Кенедієн Коміті”... В кого це не викличе обурення?... Чия це робота?... Наша українська громада, а передусім батьки, мають право вимагати публічного вияснення, як від автора, так і від Комітету Українців Канади. Їхні імена стоять на цій книжці. Цей підручник випущений у 1968 р. у видавництві Лайбнері Марсель Дідіє з застереженням прав. О. Т. Мінєнко”. (побіч відбитка ст. 18 зі згаданими московськими назвами і словами.

Цього, здається, досить, щоб Я. Славутич не тільки не нападав на інших із закидами „русифікації”, але щоб виправдався перед українцями за свій, м’яко кажучи, протиукраїнський вчинок. Проте, від 1968 р. ми не чули про будь-яке вияснення цієї справи ні від автора Я. Славутича, ні від видавця — КУК. Це, щонайменше, дивно!...

Для завершення Славутичевої характеристики може послужити ще його „Поренесансове” зі збірки „Трофеї”, вид. 1963 р., яке закінчується так:

...Лип Донцов

Кляття Москві продовжує поривче.

Та привид смерті зводиться з обмов...

Тебе довіку, дикий братовбивче,

Пектиме Віктора Петрова кров!

Як бачимо, Я. Славутич, поспішився зі своїм „літературним” обвинуваченням, бо коли б трохи був підждав, то знайшов би в Большой Советской Энциклопедії на ст. 375 гасло: „Петров Віктор Платонович”, в якому подано м. ін., що ця „жертва братовбивць” була нагороджена „орденом Вітчизняної війни 1-го ступеня” — очевидно... за „вийняткові заслуги”!...

сії, була б зрозумілою, але сучасна Німеччина нічого спільного з мілітаризмом не має.

„Літні люди, такі, як автор цієї статті, пише Мєрошевський, люблять повторювати, що в принципі нічого не змінилось: Росія — імперіялістична країна і завжди була імперіялістичною. Інстинкт підказує, що і Німеччина в дійсності не змінилась і при сприятливих обставинах озброїться до зубів і прсстягне руки до західних земель”.

„Ми, — пише Мєрошевський, — обтяжені історичним баястом. Але чи є цей історичний баяст у погляді росіян на Польщу?” І приходять до висновку, що безперечно є. І навіть у 1944 році росіяни підозрівали поляків в імперіялістичних зазіханнях на Литву, Білорусь і Україну. „Це виглядало так: конаючого з голоду злидаря поважно перестрігають проти зловживання їжею і напоями...”

„Для росіян, — пише Мєрошевський, — польський імперіялізм — вічно живий історичний потік. Не треба довго шукати, щоб знайти свідків перебування поляків у Києві... Коли Міколайчик сказав Сталінові, що Львів ніколи не входив до складу Російської імперії, Сталін відповів: „Львів не входив, а Варшава входила”. І додав: „Ми пам'ятаємо, що поляки були колись у Москві”.

Мєрошевський вважає, що у поляків „імперіялістичний струміль” висох, що Росія не має підстав для „історичного польського комплексу”, хоч багато-хто з поляків все ще мріють не тільки про польський Львів та Вільно, але навіть про польський Мєнськ і Київ, багато-хто вважають за ідеал незалежну Польщу, зв'язану федеральними узами з Україною, Литвою і Білоруссю.

Погляди польської еміграції, пише Мєрошевський, еволюціонують, деякі навіть визначні політики і журналісти вже давно примирилися з думкою про втрату Львова і Вільна, але не говорять і не пишуть про це, щоб не дразнити громадської думки. Однак, погляди більшості „естаблішменту” залишаються незмінними.

На думку автора статті, є дві групи поляків, які відкидають всяку дискусію і аргументи щодо цієї проблеми: ті, що народилися у „Східній Малопольщі” або на Віленщині, і ті, що задля збереження принципу легітимізму зводять ідею незалежності до абсурдної концеп-

ції відновлення Другої Речі Посполитої з довершеною конституцією, з президентом і сенатом, яка лише згідно з рішенням сойму, затвердженим президентом, могла б зрестися Вільна і Львова.

„На Заході, — пише Мєрошевський, — народжується нова російська антисоветська еміграція. Ми повинні розпочати з цими людьми розмову і шукати згоди. Перше питання в цьому діалозі має стосуватися національної проблеми. У Східній Європі — якщо на цих землях хочуть добитися не тільки миру, але й свободи — нема місця імперіялізмові ні російському, ні польському. Ми не можемо кричати, що росіяни повинні віддати українцям Київ і одночасно вимагати повороту Львова Польщі.

Поминаючи період української державности, Мєрошевський пише, що „територія України, Литви і Білоруси (УЛБ) — в минулому (а якось мірою і нині) — була чимсь куди поважнішим, як просто об'єкт роздору поміж Польщею і Росією. Територія УЛБ визначала форму польсько-російських відносин, прирікаючи нас або на імперіялізм, або на становище сателіта.”

Автор вважає, що було б безумством допустити, щоб згода признати проблеми УЛБ внутрішньоросійськими проблемами дозволила б Польщі випрямити відносини з Росією. Суперництво поміж Польщею і Росією на цій території завжди мало за ціль досягнення переваги, а не встановлення добросусідських стосунків. Отже, Польща не може бути по-справжньому незалежною, якщо Росія збереже свій імперський статус в Європі.

Мєрошевський підкреслює два пункти: неможливо дискутувати про польсько-російські відносини, виключивши територію України, Литви та Білоруси, і — якщо росіяни ніколи не оцінювали належно — вони їх і тепер недоцінюють — українців, то вони завжди перецінювали й перецінюють поляків. Вони завжди вбачають у поляках суперників — активних або потенціальних.

Мєрошевський вважає, що система „ми або вони” (поляки або росіяни — В.Д.), хоч і черпає свої сили в многовіковій історії, по суті — отруєне джерело. На його думку, поляки повинні раз і назавжди відмовитися від Вільна, Львова, від усякої політики і плянів, що ма-

ють за ціль встановлення, при сприятливих умовах, польської переваги на Сході ціною згаданих вище народів. Як поляки, так і росіяни повинні зрозуміти, що тільки неімперіалістична Росія і неімперіалістична Польща мали б шанси на впорядкування взаємовідносин. Поляки мусять зрозуміти, що кожний імперіалізм — польський і російський, здійснений і потенційний, який вичікує кон'юнктури, кожний імперіалізм — це зло.

„Українцям, литовцям і білорусам, — пише чільний польський публіцист, — має бути надане повне право на самовизначення, бо цього вимагають польсько-російські державні інтереси. Тільки на цьому шляху було б можна погребти катастрофічну систему „ми або вони“, яка сьогодні пропонує Росії союз з Польщею-сателітом, але в результаті якої, якщо б завтра вибухла російсько-китайська війна, переважна більшість поляків бажала б перемоги китайцям.”

У своїх заввагах до статті Юліюша Мерошевського, якого Україна цікавить лише з погляду інтересів Польщі, редакція „Континенту“, що виходить в Європі російською мовою, „виправляє“ автора, твердячи, що „польський похід був першим походом не російського (підкр. редакції „Континенту“), а совєтського імперіалізму. Покірливими і многонаціональними військами командували: росіянин Тухачевський, грузин Сталін, угорець Беля Кун, вірмен Гай, калмик Ока Городовиков, жид Якір, а за їхніми спинами стояли росіянин Ленін, поляки Дзержинський і Мархлевський, жиди Троцький, Каменєв і Зінов'єв...”

Отже, редакція пропонує авторові слово „російський“ заступити словом „совєтський“.

Історичний російський імперіалізм, що сотнями років підбивав сусідні народи, був царський, а пізніше став совєтський, але завжди — російський. І в часах царської Росії в армії, уряді і літературі великими російськими „патріотами“ були такі полководці як Барклай-де Толлі і Ренненкампф, губернатор Шевальє, міністер Вітте, поети Лермонтов — шведського роду, Пушкін — нащадок „арапа Петра Великого“, Фет, Фонвізін і численні інші письменники, генерали та губернатори німецького та французького роду. А проте, всі вони були безпосередніми носіями російського традиційного імперіалізму.

ВІДВІДИНИ УНП СЕКРЕТАРЕМ ООЧСУ

Піттсбург, (пм) — Перебуваючи в організаційних справах в Піттсбургу, Па., секретар ООЧСУ Андрій Соколик відвідав 1 жовтня ц. р. Централю УНПомочі, з якою Організації Українського Визвольного Фронту тісно співпрацюють, допомагаючи одні одним в потребі.

Корисна співпраця між цими організаціями має за собою майже два десятиліття. УНПоміч, як фінансова установа, диспонує поважним капіталом, багато разів приходила з фінансовою допомогою ОУВФ у формі одноразових пожертв чи довгороченцевих позичок на низьких процентах. Зі свого боку, ОУВФ з багатотисячним членством допомагають відділам УНП в проведенні кампаній за приєднання нових членів до організації. Свідомством міжорганізаційної співпраці може служити призначення довгороченцевої позички ГУ ООЧСУ на купно й перебудову нового шестиповерхового дому в Нью Йорку для потреб Організації Визвольного Фронту, як також потреб всієї української громади в тому місті.

Гостя з Нью Йорку щиросеречно привітали: головний предсідник Володимир Мазур від УНПомочі, Ананій Никончук від УККА та Павло Маренець від місцевого Відділу ООЧСУ. Секретар ГУ ООЧСУ А. Соколик, подякувавши за привітання та за уділення позички на купно дому для організації, поділився з присутніми плянами перебудови новонабутого дому, ураховуючи потреби ОУВФронту та всієї української громади в Нью Йорку.

НАДХОДЯТЬ ПОЗИЧКИ Й ПОЖЕРТВИ НА ПЕРЕБУДОВУ НОВОНАБУТОГО ДОМУ ОУВФ В НЬЮ ЙОРКУ

Як інформують із Комітету надбання й перебудови нового Дому ОУВФронту в Нью Йорку, інженер-архітект проф. Іван Жуковський закінчив працю над пляном пристосування новонабутого Дому для потреб Організації Визвольного Фронту та інших українських установ і товариств, а також Школи Українознавства при Осередку СУМА. Пляни передані на затвердження Управою Міста. В домі при 136 Друга Авеню і 43 Ст. Маркс Плейс буде велика зала для загального користування, з модерною сценою. Крім того у ньому буде чимало житлових приміщень різного розміру. З Комітету інформують про перші надходження безвідсоткових позичок та пожертв на перебудову й пристосування Дому для нових потреб. Крім раніше названих громадян, до 11 листопада 1975 р. прислали безвідсоткові позички по 1,000 дол.: Ю. Вачинський, С. Боднар, В. Райовий, М. Підгородецька з Нью Йорку, М. і М. Кавчаки з Бронксу, Ю. Ясінський з Нью Йорку, Л. і В. Гладкі із Савт Оранжу, І. і В. Буковики із Джексон Гайтсу, І. і О. Макар із Брукліну, М. Стеців з Нью Йорку, Я. Базиляк із Бронксу, В. Расяк з Лонг Айленд Ситі, Уляна Целевич із Чикаго, Я. Легута, С. Бардигула з Нью Йорку, Т.

ПЕТЛЮРА В КИЄВІ

Відомий російський письменник Михайл Булгаков, родом з Києва, а за переконаннями монархіст і українофоб, що в 30-их роках за дозволом Сталіна був випущений на Захід, де й помер у 1940 році, залишивши по собі кілька повістей і п'єс, зокрема „Дні Турбіних” з життя родини інтелігентів, також українофобів. П'єса „Дні Турбіних” кілька разів ішла на сценах московських театрів аж поки її автор не попав у неласку, розкритикований режимними критиками. В наведених нижче уривках з „Днів Турбіних”, що в книжковому виданні мала назву „Біла гвардія”, Булгаков, якому годі приписувати симпатії до українських визвольних змагань, так описує богослуження і молебінь на Софійській площі в день приїзду до Києва Головного Отамана Симона Петлюри. Ці уривки з повісти подається в українському перекладі, хоч автор інколи цілі фрази пише по-українськи. Книжку „Біла гвардія” перевидано 1971 р. в Німеччині з передмовою д-ра Д. Пайпера, професора Манчестерського університету.

... Многая літа. Многая літа.
Много-о-о-о-гая лі-і-т-а —

*****

і С. Лешко з Нью Йорку, І. Кобаса, С. Гайова, д-р М. Кушнір із Сільвер Спрінгу, К. Василик, Н. Н., Р. Іваницький із Нью Йорку, Т. і А. Опарики із Озон Парку позичили 2,000 дол.

До жертводавців (500 дол. від п. Є. Манацького і 50 дол. від Л. і Г. Полтави) за цей час долучились такі жертводавці: Д. Горячий із Нью Йорку — 100 дол., А. Гарас із Ветлегему — 20 дол., І. Рожак із Детройту — 500 дол., о. шамб. Петро Мельничук із Балтимору — 100 дол., М. Шпонтак із Асторії — 120 дол., М. Симчич із Нью Йорку — 100 дол., Головна Управа ООЧСУ — 1,036 дол., О. Пашко із Нью Йорку — 10 дол.

Комітет набуття й перебудови Дому складає всім жертводавцям велику подяку!

На ім'я голови Комітету м-ра Євгена Лозинського надійшов лист від Всч. о. Шамб. Петра Мельничука з української католицької церкви із Балтимору, Мериленд, з якого наводимо уривок: „З великою приємністю пишу цих кілька стрічок, бо прагдуються мені ще ті красні часи, коли ми стрічались на Рідних Землях. І я хочу бути також між тими жертводавцями, і тому прохаю цю малу цеголку (100 дол.) прийняти, як доказ великої поваги до Вашої особи, яка заслуговує на повне довір'я зі сторони нашого суспільства”.

Комітет прохає надсилати безвідсоткові позички та пожертви на адресу ГУ ООЧСУ або до членів Комітету. (п.).

піднесли дев'ятеро басів знаменитого хору Томашівського.

Много-о-о-о-гая лі-і-т-а-

рознесли кришталеві дисканти.

— Бач! Бач! Сам Петлюра...

— Бач, Іване!

— У, дурню... Петлюра вже на майдані...

... Корогви кланялися в дверях, як переможені прапори, пливли брунатні обличчя і тасмничі золоті слова, хвости мело по підлозі.

— Постороніться...

— Батеньки, куди ж?

— За кого ж молитимуться? (бас, пошепки). Українську народню республіку?

— А чорт її знає (пошепки).

— Хто ні піп, той батько...

— Обережно...

Многая літа!!! —

задзвенів, рознісся по всьому собору хор...

— Процесія буде, Валяй Митька!

— Тихо ви! Куди лізете? Попів подушите...

— Туди їм і дорога!!

— Православні!! Дитину задушили...

— Нічого не розумію...

— Як ви не розумієте, то йшли б додому, бо тут вам робити нема чого...

— Гаманця вирізали!!

— Дозвольте, вони ж соціялісти. Чи так я кажу? До чого ж тут попи?

— Вибачайте.

— Попам дай синеньку, то вони й дияволові обідню відправлять.

— Тут би тепер на базар та по жидівських крамницях ударити. Саме враз.

— Я вашою мовою не розмовляю.

— Г-а-а-а... Г-а-а-а...

— Якою ж мовою служили, отці рідні, не розумію я.

— Божественною, тітко.

— От суворо забороняють, щоб не було більше московської мови.

— Що ж це, дозвольте, як же? Вже й православною, рідною мовою говорити не дозволяється?

— Большевика тримайте, козаки! Шпигун! Большевицький шпигун!

— Це вам не Росія, добродію.

— Ох, Боже мій, з хвостами... Глянь, в галунах, Марусю.

— Око, око видушите, не натискайте! Чи ви сказали, анахтеми?!

— Геть! В Росію! Геть з України!

— Іване Івановичу, тут би царської поліції

тепер, пам'ятаєте як воно було? Ех, хо, хо!

— Миколу вам кривавого давай? Ми знаємо, ми все знаємо, які думки у вас в голові знаходяться.

— Відчепіться від мене, Христа ради. Я вас не чіпаю!

— Господи, хоч би повітря живого ковтнути! ... Був сильний мороз. Місто курілося димом. Соборне подвір'я, топтане тисячами ніг, дзвінко хрустіло. Софійський важкий дзвін на головній дзвіниці гудів, стараючись покрити всю страшну, кричущу мегушню. Маленькі дзвони гавкали без складу й ладу, навперебій, ніби сатана виліз на дзвіницю, сам диявол у яреї і, бавлячись, зчиняв гвалт...

— Біжіть на майдан, Теодосію Петровичу, а то спізнимось.

— Молебінь буде.

— Прэцесія.

— Моління про дарування перемоги революційній зброї народної української армії.

— Вибачте, якої перемоги? Перемогли вже.

— Ще перемагати будуть.

— Похід буде.

— Куди похід?

— На Москву.

— Руки закороткі.

— Як ви сказали? Повторіть, що ви сказали! Хлопці, слухайте, що він сказав.

— Нічого я не казав!

— Тримай, тримай його, злодюгу, тримай!

... То не сіра хмара із зміїним черевом розливається по місту, то не бурі, каламутні річки течуть старими вулицями — то сила Петлюри незліченна на майдан старої Софії йде на парад.

Першсю, розірвавши мороз ревищем труб, ударивши блискучими тарілками, розтявши чорну ріку народу, пішла густими лавами Синя дивізія.

В синіх жупанах, у смушкових, хвацьки заломлених шапках із синіми верхами, йшли галчани. Два двокольорових прапори, похилені поміж шапками, пливли слідом за оркестрою, а за прапорами по-молодецькому гриміли лави в добротному, хоч німецькому, сукні. За першим батальйоном валили чорні в довгих керелях, оперізані ременями і в касках на головах, і брунатна зарость багнетів колючою хмарою сунула на парад.

Незборною силою йшли сірі обшарпані полки січових стрільців. Йшли курені гайдамаків, піших, курінь за куренем, і, високо танцюючи у просвітах батальйонів, їхали в сідлах браві полкові, курінні і сотенні командири. Оглушливі марші, переможні, ревучі, вили золотом у кольористій річці.

За пішим ладом, облеженою ристю, підстрибуючи в сідлах, покотили кінні полки. Сліпучо різонули очі захопленого народу прим'яті, заломлені папахи з синіми, зеленими й червоними шликами із золотими китицями.

Списи стрибали, як голки, бунчуки металіся серед коней, і рвалися вперед від трубного виття коні командирів і сурмачів...

Бо старшини з нами,
з нами, як з братами! —

розливаючись, співали й стрибали хвацькі гайдамаки, і тріпалися кольорові „оселедці”.

Повіваючи простріленим жовто-блакитним прапором, гримлячи гармонікою, прокотив полк чорного, гостровусого, на величезному коні, полковника Козиря-Лешка. Був полковник похмурий і косив ском і лупив по крупові огиря нагаєм. Було з чого гніватися полковникові — побили най-турсові сальви мрячного ранку на Брест-Литовській стрілі краці Козирині рої, і йшов полк чвалом і викочував на майдан порі-ділі лави.

За Козирем прийшов бойовий, ніким не битий Чорноморський кінний курінь імени гетьмана Мазепи. Ім'я славного гетьмана, що за малим не згубив імператора Петра під Полтавою, золотистими літерами сяяло на блакитному шовку.

Народ хмарою обминав сірі і жовті стіни будинків, народ виправ і вилазив на тумби, хлопчачки дряпалися на ліхтарі і силіли на перекладках, маячили на дахах, свистали: ура... ура...

— Слава! Слава! — кричали з тротуарів.

Обличчя прилипали до бальконних і віконних пшибок.

Візники, баянсуючи, лізли на передки сажей, вимахуючи батогами.

— Ото казали банти... От тобі й банти. Ура!

— Слава! Слава Петлюрі! Слава нашому Батькові!

— Мачю, глянь, глянь! Сам Петлюра, глянь на сіній. Який красунь!

— Що ви, малам, пе полковник.

— Ах, невже? А де Петлюра?

— Петлюра у палаці приймає французьких послів з Олеси.

— Чи ви, добполію, не злурили? Яких послів?

— Петлюра, Петре Васильовичу, кажуть (пошепки), в Парижі.

— От вам і банти. Мільйон війська.

— Де ж Петлюра? Голубчики, де Петлюра? Дайте хоч одним оком поглянути.

— Петлюра, пані, зараз на майдані приймає парад...

Петлюра, Петлюра, Петлюра, Петлюра...

Гриміли страшні важкі колеса, торохкотіли скрині, за десятьма кінними куренями сунула безконечна артилерія. Везли тупі, товсті мор-

100-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

СКОРБНІ ДНІ

Чи не було це дивне передчуття Покійниці, коли вона писала давно колись у своєму автобіографічному нарисі таке: „В короні небесної перемоги, сперта на зубчасте, мученицьке колесо, з пальмовим гіллям в одній і розкритою книгою у другій руці, — моя свята іменниця, св. Катерина, чинила немов сильнішими від самої смерти дорогоцінності писаного слова. Минули роки, поки я стала розуміти символ тієї постаті, прочула велич пальмової вітки і патос червоно-золотих ініціалів. Зв'язок із зубчастим мученицьким колесом я віднайшла далеко пізніше”.

Останні роки життя Катрі Гриневичевої були справді наче вплетені у мученицьке коло. Недуга, яка має невинну назву „цукрової”, підривала її здоров'я, а складні таборові відносини не дозволяли на правильне лікування. Все таки, ще у таборі в Карльсфельді біля Мюнхену вона була бадьорою і проявляла багато зацікавлення нашим мистецьким та літературним життям, а інколи навіть дещо писала. Останній її побут на Лемківщині дав їй змогу пізнати ближче цю прегарну сторону нашої Батьківщини, і вона нашікувала плян нового роману із минувшини Лемківщини. Та на перешкоді цьому був чимраз гірший стан її здоров'я. Тому, по переїзді у табір „Орлик” в Берхтесгадені, вона рішила перенестися до шпиталю на Швабінгу в Мюнхені.

В кімнаті, яку вдвох замешкували ми, на стала пустка. Її виповнювало дещо наше листування, і цей контакт давав не раз ілюзію, що Мати тут і що ми, як звичайно, підемо на прохід у штрубські ліси та гори. А звідти у погідну днину буде видно червону охру мар-

тири, котилися тонкі гавбиці; сиділа обслуга на скринях, весела, вгодована, переможна, поміжно і мирно їхали іздові. Йшли напружуючись ситі коні і селянські, звичні до роботи, коняки. Злегка гуркотіла кінно-гірська легка, і гарматки підстрибували, оточені бравими вершниками.

— Ех... ех... от тобі й п'ятнадцять тисяч!.. Що ж це набрехали нам. П'ятнадцять... бандити, розклад... Господи, не порахуєш. Ще батарея... ще... ще...

мурових ломів сольногородських Альп. Тих самих, у стіп яких в 1917 р. проживала Мати в австрійському Гредігу в таборі волинських скитальців, де після побуту у Гмінді писала „Непоборні”.

Ідучи на проході біля Матері, вдягнутої скромно, але дуже дбайливо, а йшла вона, спираючись на свою улюблену різьблену гуцульську паличку, я слухав, як вона говорила: „Дивне це життя! Здається мені, що немов деякі його фази повторюються. Бо чи могла я літ тому майже 30, живучи у Гредігу, сподіватися, що опинюся по той бік Альп і недалеко цього ж Гредігу?”

Строга дієта і щоденні ін'єкції інсуліни виснажували хвору, проте її листи із Швабінгу були бадьорі. Вона й далі утримувала зв'язок з літературно-мистецьким світом. Переписувалась з Уласом Самчуком, правлінням „МУР'у” та редакціями українських журналів. Одначе шпитальняне життя втомлювало так, що вона писала: „Я рішила вертатись. Не хочу вічного ліжка і готової їди. Хіба шпиталь мій дім? Сьогодні гарна погода, а в нас неволя, замки, хворі...”

У листопаді 1946 р. здоров'я Матері погіршилося: у мозку тріснула жилка, і стався вилив крові. Її письмо, звичайно чітке, стало невиразним. Адресу на листах писала чужа рука. Д-р Кельнер висловив братові побоювання щодо стану хворої.

З кінцем березня 1947 р. несподівано у табір „Орлик” привезла Матір шпитальна сестра зі Швабінгу. Нам стало ясно: положення безнадійне.

Про свій стан Мати знала добре і готовилась до відходу „по той бік Лети”. Любила ще ходити на недалекі проходи, хоч ішла вона дуже поволі і обережно, спираючись на плече моє або мого брата. Вона мала для кожного знайомого таборовика приязну усмішку.

Одного дня вона написала тестамент, призначавши авторські права на свої твори нам, трьом своїм дітям.

З початком червня 1947 р. вийшов я з кімнати по приділ таборових харчів. Вертаючись,

Софія Наумович

МОСКОВСЬКІ РОЗКОЛЬНИКИ

Французьке слово „дисидан” перекладає „Французько-український словник” Адрієвської й Яворовської, Київ 1955, — як „розкольникський, відмінно-мислячий”. Тому незрозуміло, чому українці, поперше, перекручують за москалями це слово на „дисиденти”, а подруге, чому застосовують його до українців, які борються за незалежність України, а не тільки „різняються думками” з москалями.

За цією логікою ми вживатимемо не перекрученого слова „дисидент”, а його українського відповідника „розкольник” (від слів: розкол, розколений, розколина, розколювати і похідних, наведених у Голоскевича), і стосуватимемо його виключно до москалів, які не погоджуються з їхнім теперішнім режимом і з яких деякі виїхали на Захід, як у минулому столітті Герцен, Бакунін та інші.

Дискусія на сторінках „Свободи” між О. Субтельним і д-ром Бойчуком була б безпредметна, коли б перший не поширив був слова „дисиденти” на українців, а другий не закидав йому, що ще замало поширив. Обидва дискутант напевно знають, що українські борці відсепарувалися в Україні від московського т. зв. „демократичного руху”, тож не личить нам на еміграції силоміць вихати їх до спільного кітла.

*****
довідався про нову трагедію: бажаючи насипати пташкам на вікно крушини хліба, Мати похитнулася, впала і зломила ногу.

Настали дні нових страждань у міському шпиталі в Берхтесгадені. Проте, вона ніколи не скаржилась на біль. Цікавилась таборовим життям, особливо учасниками рейду УПА, які опинились в той час у таборі. З німецькими лікарями залюбки розмовляла про німецьку та світову літературу і дивувала їх своїм великим знанням.

З кінцем листопада знято з ноги перев'язку, і хвора почала ходити, очевидно, з паличкою. Та великий біль у носі звернув увагу лікарів на те, що щось не в порядку. Нове пересвітлення рентгеном виявило ще один не завважений перелім тієї самої ноги. — І знову ліжка, дроти і тягарці. Цього знесилений організм хворі не

Не зважаючи на таке ставлення до москалів „Українського Вісника”, еміграційні українці ставляться по-різному до московських розкольників. Одні байдуже, інші з „відкритими обіймами”, а ще інші, навчені історичним досвідом про ламання умов і договорів москалями, ставляться до всієї московської діяльності на еміграції, — будь вона стара, нова чи найновіша — крайньо критично. Розглянемо оці „ставлення”.

***

Ще в березні 1974 р. ред. І. Кошелівець у своїй доповіді в Парижі на тему „Випадок Солженіцина” підкреслив те особливе „щастя”, яке сприяє Солженіцинові. Він не довго побував у таборах, більше в „шарашці”, виступив зі своїм твором „Один день...” у часі „відлиги”, користуючися прихильністю Твардовського і Хрущова, а „Нобеля” дістав саме тоді, коли йому загрожувало нове ув'язнення, і врешті світова опінія допогла йому безпечно виїхати на Захід з родиною і майном.

Цей самий автор у „Сучасності” в статті „З-під яких брил?” демаскує цей збірник московсько-неділимських статей, зокрема висміває Солженіцина, який зараховує польські напади і загарбання України, Литви і Білоруси як „кривду Росії”, за яку поляки повинні „пока-

*****
міг видержати, і Мати з кожним днем никла на наших очах. Бажала вона ще перед смертю побачити свого старого приятеля д-ра Остапа Грицяя, великого прихильника її творчости.

24 грудня 1947 р. почалась агонія. Хвора знепритомніла. Вночі 26 грудня перестало битися її змучене серце. На берхтесгаденському кладовищі, біля костелу, звідки розкривається вид на альпійські гори, пластуни і сумівці спустили домовину з Покійною у чужу землю.

Згодом старанням українського жіноцтва встановлено на її могилі пам'ятник проєкту проф. Січинського. Пам'ятник для письменниці, яка у своїх творах „Непоборні”, „Шестикрилець”, „Шоломи у сонці” вказувала новим поколінням шляхи до дальшої боротьби за державність.

Ярослав Гриневич

ятися". Натомість московському народові немає за що каятися, бо всьому винні „уряд" і „доктрина", а не „богомільний русський народ". Кошелівець розправляє теж і з „оборонцем" Плюща — Шафаревичем, який поставив східне запитання: „Відокремлення чи зближення?", на яке зараз же, як кожний москаль, відповідає: підкорення, чи пак „зближення".

Інший автор в „Українському Слові" з 27. 4.75 відповідає, щоправда слабо, Максимову, який дав інтерв'ю Б. Гаврилюкові для „Сучасности". У ньому Максимов не тільки заперечує, за Солженіциним, провину москалів у поневоленні України, скидаючи всю вину на абстрактну „доктрину", але йде ще далі: він договорується до того, що „українці самі себе русифікують"! На це він дає такий „доказ", за який висміяла б його кожна логічно думаюча західня людина: в Одеській кіностудії хтось „вимагав" від нього знання української мови...! Московська нахабність переходить тут усі межі, і треба дивуватися Б. Гаврилюкові, що він так серйозно потрактував Максимова, даючи місце його „доказам" на сторінках українського журналу, а авторові, що назвав свою статтю „Основні помилки В. Максимова". Це ж ніякі „помилки" — але московська протиукраїнська політика!

Ще інший автор З. Степанів на сторінках „Шляху Перемоги" дуже влучно окреслив московських розкольників: „Вовки в овечих шкурах — московські „дисиденти". Він пише: „Пригадаймо всім, хто не знає або вдає, що не знає, — хто ця „кумпанія" т. зв. „дисидентів". Це московські шовіністи, вислані московськими урядовими чинниками, щоб на свій лад боронити московські інтереси."

Цю тему опрацював був у „Християнському Голосі" Зенон Пеленський під невластивим заголовком: „Владімір Максимов шкодує, що виїхав", бо далі наводить такі слова Максимова: „Я виїхав закордон не на те, щоб Росію розчленувати, а на те, щоб її лікувати і рятувати!"

В „Америці" вміщено статтю Григора Лужницького: „На шляху до нової „єдиної неділимної Росії" з таким велемовним підзаголовком у першій частині: „Потьомкін в однострої КГБ". Автор подає з убивчою іронією факти „видворення" Солженіцина: першою клясою літака, а потім усієї ближчої і дальшої родини з

улюбленим бюрком і навіть з ... іконою! Ці факти подав близький знайомий Солженіцина — норвезький журналіст Нільс Мортен Удгаард...

Можна б навести ще декілька статей тих журналістів, які керуються не нашими „побожними бажаннями", а фактами. Але доволі й цих. І як же виглядають при них статті тих „політиків" чи навіть звичайних громадських діячів, які не бажають нічого навчитися ні з історії, ні з очевидних фактів?

Ось, наприклад, Михайло Добрянський у „Християнському Голосі" ставить такий заголовок: „Чому зривати мости?" — так наче б якісь „мости" між нами й москалями були покладені! Він не може дарувати З. Пеленському його іронічної статті на тему „християнізму" Солженіцина п.з. „В белом венчике із роз". Адже, пише Добрянський, „Солженіцин проголошує, що проти більшовизму єдина альтернатива для Росії — християнство", адже, „Солженіцин казав, що „Полтавська перемога була нещастям для Росії." Добрянський пише і не вияснює, яке це має відношення до України. Він потішає себе: „Маємо нові докази на те, що Солженіцин прихильно ставиться до України — його лист до УВУ." Не зважаючи на те, що цей лист відмовний, він обертає kota хвостом і „стверджує", що „Солженіцин простягає українцям руку" ... „А може нам треба буде говорити ... з тими росіянами, що прагнуть свободи, а не імперії?" Чи є такі? Знає таких М. Добрянський? То чому не назве хоча б одного? Замість того, він починає з іншої бочки: „Я глибоко переконаний, що „Архіпелаг" — це присуд смерті для російського комунізму"...

Можемо заспокоїти М. Добрянського: на Заході так же преспокійно читають „Архіпелаг", як колись читали „Бесів" Достоевського чи описи Росії А. Кюстіна та інших туристів, що навіть звали свої книжки: „Подорож у країну варварів" (M. S. Roux, Voyage am Pays des barbares", Paris, 1895). І від „Архіпелагу" комунізм не зникне, а навіть якби він перетворився на московський „лібералізм", то нам від того не було б легше. Але й на це невелика надія, бо західня лівиця якраз вважає найбільшим гріхом Солженіцина те, що він боронить власовців, бо „як же можна з нацистами йти проти „соціалізму"? ...

Існують навіть жінки, які заступаються за Солженіцина, хоч вони не такі довірливі як чоловіки. Клявдія Гавришак-Олесницька у „Свободі” 14.2.75 цитує відомі місця з „Архіпелагу” про „потоки бандерівців” (без визначення, хто вони такі і з ким і за що боролися!), які в цьому велечезному творі геть загубилися поміж сибіряками, якутами й іншими мордвинами. А далі дослівно: „На стор. 46 Солженіцин згадує про провідну харківську комуністку, українку Надію Суровець яка...” і т. д. Оці темні, свідомо чи несвідомо замазані місця дали авторці нагоду написати статтю п.н. „Солженіцин і згадки про українців”...

Ми скажемо більше: у III-IV тт. цього ж „Архіпелагу” Солженіцин пише на стор. 27: „Уже в глибокій старості посадили сюди останнього кошового Запорізького Війська Калнишевського (далекій предок Петлюри?) і після довгого терміну визволився у віці понад сто років.” Поминаючи неточність, бож Калнишевський помер, а не „визволився”, на Соловках, — тут ні згадки, що його привезли москалі з України. Хай нас не „зворушують” згадки Солженіцина про голод в Україні, бо це теж іде на рахунок „русского” народу, який „терпить за всіх”. Ось на ст. 98 тих же томів читаємо у примітці: „Біженці з України приїжджали в Медвежегорськ на роботу біля таборів, щоб спастися від голоду. Їх кликали зеки і і виносили своїм їсти. Дуже правдоподібно, тільки не всі вміли вирватися з України!... Проте, Солженіцин, хоч і признається до свого діда і бабки українців — типовий малорос, — хоч і говорить про голод в Україні, зараховує його до всіх цих нещасть, які переносять „великій русский народ”, і ніде не описує, як цей штучний голод проводився саме на українських землях. Усе це в нього замазане і не договорене, розраховане на незнання або нехоть докопуватися правди у західних людей. Існують, зрештою, „цензори”, які вже допильнують, щоб правда про прагнення поневолених народів у СРСР не вийшла на світло денне.

Висновок? Не по дорозі нам з московськими розкольниками, навіть у масці „демократів” чи „лібералів”...

З ЖИТТЯ ОЖ ОЧСУ

ВЕЛИКИЙ УСПІХ „ДНЯ ПИСЬМЕННИКА” У ФІЛЯДЕЛЬФІ

У той час, коли дехто і далі мріє про культобманні зустрічі з В. Коротичем та іншими Павличками з КГБ у тогах „культуротворців”, а багато українських емігрантів взагалі перестають читати будь-яку і будь-якою мовою книжку, Відділ Об'єднання Жінок ОЧСУ у Філядельфії здійснив 15 листопада ц. р. вартісний задум — „День Письменника”, що відбувся в залі Дому Молоді — Осередку СУМА ім. УПА під головуванням Я. Федорійчука у приміщенні НУШколи під керівництвом проф. д-ра О. Лужницького.

Душею організації цієї зустрічі читача з письменниками була відома письменниця Оксана Керч, задум якої активно підтримали голова Відділу ОЖ ОЧСУ Ярослава Савчак, працівниці культурно-освітньої референтури подружки Теофіля Ганушевська і Люба Сіленова, секретарка Марія Романенчук та ін. Відділ існує з 1967 р. і був першим, який започаткував масові політичні демонстрації в обороні Нескороної України.

На звернення Управи Відділу відгукнулися листами 40 авторів з різних країн світу, які надіслали листи, привіти і свої видання. На зустріч не змогла прийти через стан здоров'я письменниця-сенйорка 87-річна Галина Журба, якій довгими оплесками передали близько 120 присутніх на вечорі сердечний привіт. Зібрані оплесками привітали і поетесу Ольгу Лубську з нагоди її 50-річчя. Хвилиною мовчанки вшановано пам'ять недавно померлого голови Світової Ради в справах культури Володимира Ласовського.

„День Письменника” започаткувала привітом Оксана Керч на сцені, прикрашеній портретами Є. Маланюка, Ю. Липи, Олени Теліги і Т. Осьмачки та квітами. Провадив вечором поет Володимир Біляїв, який запросив до слова письменницю Докію Гуменну. З читанням виступали: Докія Гуменна, Леонід Полтава, Володимир Біляїв — прочитав спогад про Тодося Осьмачку, і Олег Лисяк, який присвятив свій виступ пам'яті померлого в 1969 р. письменника Зенона Тарнавського. До речі, сл. п. З. Тарнавський був тим радіодиктобом, що проголосив через Львівське Радіо повідомлення про віднову Української Держави 31 червня 1941 року.

Між письменниками і слухачами, поміж якими була й нечисленна молодь із СУМА та Нашої Української Школи, швидко наладнався жвавий духовий зв'язок. Українська людина, її проблеми, рідна мова, краса українського слова, велика праця українського письменника-емігранта, переважно у найбільш невідповідних умовах, важливість порушуваних у творах публіцистів проблем — все це сприяло визначному успіхові „Дня Письменника”. У кінці пані з Відділу ОЖ ОЧСУ, під керівництвом господ. реф. Теодори Волянчук, частували гостей-письменників і учасників вечора чаєм та солодким.

В. Гальченко

Михайло Купнір

ФІКТИВНІСТЬ ЖИТТЯ НА ЕМІГРАЦІЇ

З декількох сторін відізвилися нещодавно голоси людей, радше молодих, але в кожному випадку таких, які ще не нажилися в Україні, про „фіктивність” життя на еміграції. Це річ не нова. Очевидно, коли закид фіктивності висувається як обвинувачення еміграційної „гори” чи її провідників, — можна це вважати тільки за вияв гістерії, що впливає з молодечої наївності. Бо безспірна фіктивність життя на еміграції не є виною ані старшого, ані молодшого покоління, ані всіх емігрантів разом, ані жадного зокрема. Це тільки смутна конечність, невідхильний закон життя.

Кожне неповне життя є фіктивне. Наприклад, життя в шпиталі, у відокремленні, в тюрмі, в неволі, в каліцтві, на вигнанні. Для в'язнів, інтернованих, полонених, хворих, вигнанців видумується підмінки життя: зайняття, гри, забави, шахові конкурси, плетення кошків, точення і малювання кераміки. Це відриває від нудьги й розпуки, але не заступає повного життя. А людина створена для повного життя, індивідуального, як і суспільного.

Життя на еміграції не є повне, ні індивідуально, ані суспільно. Хто ніколи не зазнав життя в тюрмі, на чужині, той не здібний зрозуміти його смутку і гіркоти.

Ступені цього нещастя, очевидно, різні. Деякій частині вигнанців пощастило виїхати з України з жінками або закласти українські родини на чужині. До українських родин можна зачислити й ті, яких щоденною розговірною мовою є українська, навіть, коли одна зі сторін є чужого походження. Деяким емігрантам пощастило залишитися в своїх професіях. Ще іншим повезло в житті, бо, не втрачаючи свого українства, вони зайняли визначні становища серед чужих. Але переважна маса українських емігрантів по Другій світовій війні веде неповне, окалічене життя. Навіть тих, що заклали родини з чужинцями, не можна вважати за щасливих, коли їхні родини не українські. Навпаки, коли ці емігранти зберегли українство в серці, важко уявити собі більшу трагедію від винародовлення дітей у власній хаті.

Родина, як найнижча суспільна клітина, це

дуже багато, але ще не все. Мова, стиль життя, культурна й обичаєва традиція, а передусім стосунок до всього довколишнього, що не є наше, що треба називати не по-своєму, що треба приймати без любови і почуття власности — оце неперехідні мури довкола особистого життя на еміграції. Особливо важлива мова. Власна мова не дається перекласти на жадну чужу. Можна найдосконаліше опанувати чужу мову, але не можна виміняти на жадну іншу своєї мови, себто тієї, якою думаємо і відчуваємо. Візьмим два приклади. По-англійськи говориться до коханої особи „noney”. Як же це звучало б по-українськи: „мій медочку”? Або як перекласти чуттєву краску родів, коли Бистриця, Літниця, любов і зима чоловічого роду, а місяць і корабель жіночого?

Що ж говорити про суспільне життя? Яка ж може бути спільність турбот, цілей, ідеалів з чужими народами? Можна, очевидно, окопатися у власному домі, кімнаті, опанцерити себе спогадами, відгородити підмінками суспільного життя, але це все залишиться обмеженням, каліцтвом, оманною, неповним життям. Немає розв'язки, яка могла б змінити життя на чужині в нормальне життя, що його людина посідає у власній батьківщині.

Наша еміграція героїчна в своїй витривалості й вірності. Стільки і так зрізничкованих форм суспільного і культурного життя не видумала і не опрацювала жадна попередня еміграція. Ми кривдимо себе самих негативними осудами про себе, недоцінюванням зусиль еміграційних силачів і силачок, легковаженням гарних і великих досягнень. Аджеж маємо українські парафії і церкви, організації, бібліотеки, музеї, народні доми, господарські станиці, часописи і журнали, видавництва, мистецтво і літературу, школи, навіть український спорт. Такі тижневики, як „Шлях Перемоги” чи „Гомін України”, такі місячники як „Вісник” чи „Визвольний Шлях”, такий збірник як „Естафета” — не мають відповідників в Україні; такі монументальні твори як „Енциклопедія Українознавства”, „Археологія України” Ярослава Пастернака, „Катедра св. Софії в Києві” Олекси

Оксана Керч

СВІТЛЕ ОБЛИЧЧЯ ЛІТОПИСЦЯ

Аж дивно стає, читавши твори Олекси Воропая, який він відмінний від сучасних наших письменників на еміграції! А відмінний він тим, що пише зовсім не для заспокоєння свербіння долоні, що так часто трапляється в нашій еміграційній дійсності. Його ж твори мають окреслене спрямування, його літературні й наукові твори служать щирим патріотичним спонукам. Він патріот у найглибшому і найшляхетнішому розумінні. Не шукаючи собі слави, а ще мен-

ше матеріальних користей, увесь вільний час присвячує для прослави нашої історії, культури народу. Олекса Воропай, за професією ботанік і етнограф, сполучив обидві ці професії в одну шляхетну працю над українською за-недбаною і проскрибованою наукою. Його перу належить два томи етнографічної праці „Звичаї нашого народу”, в яких він зібрав і опрацював безліч знахідок, що стосуються до тієї ділянки. Почавши ще молодою людиною

Повстенка, „Українська Ікона” Святослава Гординського, „Етимологічний словник української мови” Ярослава Рудницького та кілька десятків видань НТШ і УВАН — є гордістю нашої культури; виставки українського образотворчого мистецтва, праця хорів, капелі бандуристів, танцювальних ансамблів, студії мистецького слова, спорадичні вияви театрального й оперового мистецтва — це докази незламної віри в національне мистецтво. А матеріальна допомога Краєві, а будова пам'ятників Шевченкові у Вашингтоні й Оттаві, Лесі Українці в Клівленді й Торонті, а собор св. Софії в Римі, а Український Вільний Університет в Мюнхені, Український Католицький Університет Климентія в Римі, а катедри українознавства в Гарварді, а Світовий Конгрес Вільних Українців?

Ми звикли осміювати суспільно-політичне життя на еміграції, однак це велична маніфестація віри в слушність нашої справи та волі зберегти українство вигнанців. Не легка роля українських провідників на чужині. А що серед них знаходяться також кирильники і шкідники — то що з цього?

Еміграція не має причини соромитися за себе. Як суспільність, вона зробила і робить чи не все, що можливе. Але, на жаль, навіть найбільші зусилля не можуть змінити факту, що життя еміграції неповне. Бо не побудуємо тут українських міст і сіл, не будемо рядитися власними законами, не збудуємо власної держави. Більшою або меншою фікцією завжди залишаться наші університети на чужині, наші студійні осередки, наші плянування, наші

українські оселі, наші вибори, зарядження, декрети.

Молоді люди, доростаючи, усвідомлюють наглоту безнадійність і загоряються бунтом проти старшого покоління, яке вже віддавна смакує смуток і гіркість. Так, отже, до старої гіркості доливаємо нову. Але найтрагічнішим закидом молоді є обвинувачування еміграції в рішенні з-перед 30 років залишатися на чужині.

Бо є три шляхи для українців на чужині: винародовлення, поворот до Краю і витривання.

Хто не винародовився — той буде до кінця завжди і всюди тужити за своєю батьківщиною. Але буде щораз більше поступливим і схильним до резигнації, коли втратить ціль, задля якої виникла еміграція. Не один емігрант, не маючи можливості повернутись до вільної України, буде обмірковувати поворот до поневоленої. Навіть така батьківщина може видавитись йому дійсністю, а не фікцією. Тільки такий міркування, такий вчинок треба назвати на ім'я: поворот до поневоленої України є не героїзмом, а резигнацією, є не здійснюванням ідеї, а капітуляцією.

Більша частина еміграції буде напевно далі тривати й вірити. Не з опортунізму, не задля вигоди, не задля спокою, але задля тієї засади, вираженої словами: „Не схилийте вниз прапора!”

Колись Леся Українка писала в вірші „Всі наші сльози” (присвяченому І. Франкові): „Коли ж не стане сили, коли туга вразить українця серденьком зомліле, тоді душа повстане... Погибель, або перемога... Котра з цих двох нам судиться дорога? Дарма! Повстанем, бо душа повстане”.

думав, на праці атронома, записував від старих людей відомості про звичай українського народу, продовжував працювати в таборі та містах, куди загнала доля наших емігрантів. „Безинкий іход“ описав він у своєму поденнику „Відорозі на Захід“, а згодом — в „Англії зблизька“, де живе д-р Воротай. Це дає йому дещатки нашої розмовляти із земляками з усіх кінців нашої Батьківщини, і звіти він вінніс незліченне багатство записок, спостережень, розповідей, що дали йому матеріал до громадянської праці.

Беручи в руки „Звичаї“, ви не можете опертися спокійно прочитати цю наукову працю і винести з неї масу знання про себе, свій власний народ, мораль, етику. Написана живою літературною мовою, переспілана цитатами, праця набуває висновки і порівняння із звичаями інших народів, непомітно вводять українця в широкий світ людських дій, який перевищує доволі глибоко культуру.

Хтось може сказати, знизавши плечем: „Сьогодні займається звичаями сілського населення, коли воно вже зовсім не те, яке було, коли модерні фарми тут, а колгоспи там знищили дола село з усім комплексом звичаїв, стародавностей, заободнів!“ Можливо, що такої думки були греки, коли опинилися в сучасному європейському світі, забувши свою античну історію разом із старою мовою. Але знайшовся „мудрий німець“, що, цікавлячись чужою історією, нагадав грекам про Трою і про їхню мінуле, яке переставало існувати на їхній землі, ба навіть на римській землі перемців... Ми перебуваємо в такому ж положенні, як позбавлені своєї мови греки, ірландці, як багато інших народів, яких світ забув, як називати. І все ж наші намагання на емірації і наших земляків в Україні протиставляється тому процесові, що його дослідовно провадять наші поневоленці. Д-р Олекса Воротай є одним із тих негосподарів, але внутрішніх борців за наше минуле. Його твори, при нашій співучасті в школах українотзнавства чи так званих народніх університетах, можуть з успіхом виконувати ролю відкривачів України для нашої молоді на чужині. Мене дивує, як це ще наші американські організації не запитали цього письменника і глибокого вченого, члена різних англійських наукових товариств, до нас з лекціями по університет-

ських класах, школах українотзнавства чи навіть для дорослих українців, щоб відвіжити наші зматеріялізовані та стехнізовані будні справжнім євшан-зіллям нашої правдивості. А письменників, з якими у нас шораз сумніше, може надіхнути б до творчості, як ось проста-ра летенда про каліновий міст надіхнула геніального Леонтовича, поета Михайла Драй-Хмару і ще молодого композитора Я. Ласовського, що виріс на чужині, для творення мистецьких творів. Взагалі багато, багато таємниць українського духа залишилося поза нашою свідомістю, а як це гарно, коли краєчок тих таємниць відкриває в своїх працях невтомний шукач і дослідник Олекса Воротай. Шире йому за те спасибі!

Не зважаючи на працю в англійській діловодстві, на свої власні наукові праці, д-р Воротай веде цікавий поденник, що, як ми згадали, по-явився окремими книжковими виданнями. Друга частина поденника продовжується на сторінках „Визвольного Шляху“ п.з. „Англія зблизька“. У цьому поденнику автор згадує про безліч осіб, яких він зустрічав, їхні листи, цитуючи їхні твори, якшо це письменники, переповідає зміст важливіших, занотовує ситуації, з яких виникає таке чи інше суцільне явище, науково-вий чи літературний твір. В його поденнику записані факти, які далеко відітають від буднів звичайного емігранта, вони стосуються до історії, політики, суспільного життя. Там згадує про підозріло ненадійну смерть гетьманчаки Данила, давній спорт у князів Русі, про нові літературні появи, про харизматичні дієві громади в передхристиянській Україні. В відповідях на листи до редакції (д-р Воротай був якийсь час редактором „Української Думки“) він переповідає думки про літературні стили ви-значних авторів як Жорж Занд чи морт Байрон. „Поденник нового поселення“ нагадує па-терник, книги, з яких сучасник літописця мав би повні відомості про плинуче життя, а нащадок — повне уявлення про давні часи. Це сподобалося всьому, що хвилює сучасних українців поза межами України, і тих, що в Україні, коли б ті книги могли до них дійти.

Ширі і теплі авторова манера виявляє не лише його особисту культуру, але й незгасну любов до своєї батьківщини, що стоїть у всь час перед очима його гартної уяви. Нездарма

СПРАВА УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТВ'ЯЗНІВ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПАРЛЯМЕНТІ

(СПС) Петиція української делегації з Бельгії в справі оборони українських, політв'язнів московських таборів, що її передано через бельгійську парламентарну репрезентацію 14. X. 75, була прийнята президентом Е. П. і буде поставлена на розгляд парламентарної сесії в Страсбурзі. Як інформують з Європейського Парляменту, ця петиція буде розглянута в світлі Гельсінкського договору про респектування людських прав, про вільний обмін ідей і знесення всякого рода тортур.

Як відомо, Європейський Парламент складається з 198 парламентаристів з дев'ятох західних європейських держав, з яких Німеччина, Франція, Італія і Великобританія мають по 36 делегатів, Бельгія і Голландія — по 16, Данія і Ірландія — 10, Люксембург — 6. Завданням Евр. Парляменту є узгодити і наблизити європейське законодавство і приготувати ґрунт для об'єднання цілої Європи. Розгляд справи переслідування українців комуністичним режимом в ССРСР на форумі Європейського Парляменту покищо без прецеденсу. Досі порушення такого роду справ вважалося за втручання у внутрішні справи даної держави. Тепер, після підписаних договорів, ці справи інтерпретуються в площині прийнятих зобов'язань і як такі мають бути під контролею і витворювати певні правні наслідки для тих, хто порушує договір. Беручи до уваги, що в Європейському Парляменті не бракує прихильників советського режиму, дебати над петицією заповідаються доволі контроверсійно. Український Комітет оборони політв'язнів в ССРСР з Бельгії переслав до Європейського Парляменту додаткові документи, а зокрема переклад листа о. В. Романюка до Папи Павла VI.

*****

відгуки на його твори спонтанні та загальні.

Олекса Воропай є ще автором таких літературних творів, як „В дев'ятому крузі” про 1933 рік, „Пригоди Марка Чубатого”, „Ясир” та ряду наукових праць. Всі ці книжки вичерпані і варто того, щоб їх перевидати.

В щоденнику є такий запис: „Написати біографічну повість про дитинство, що промайнуло в рідній Одесі”. Побажасмо авторові, щоб цей намір здійснив якнайшвидше! Бож власне таких творів, які прославляли б нашу батьківщину, у нас найменше. Жид Алданов писав про Київ, малорос Короленко — про Полтаву, малорос Паустовський — про Одесу, а де українські автори, батьківщиною яких були українські міста?

РЕАКЦІЯ СОЛЖЕНИЦІНА НА ІНТЕРВЕНЦІЮ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПАРЛЯМЕНТІ

В 3 дні після відвідин української групи в Європейському Парляменті А. Солженіцин опублікував в пресі (гляди Ль'Орор, Париж 17. X. 1975) своє звернення під заголовком „Ваша сила може вплинути на світові події”. В тому зверненні є згадка про відвідини Страсбургу втікачами з Центральної і Східної Європи (в той час не було інших груп, тільки українська!).

А. Солженіцин висловлює свою „приятну підтримку намаганням говорити одним голосом від всієї Східної Європи перед Парляментом Західної Європи, що це задержала свою захитану свободу”. Далі він робить алузію на голос східно-південної Азії, що йде в унісон з Східною Європою і є мementом для західного світу, який нас не розуміє, аж поки сам не впаде жертвою тиранії.

Після того автор „Архіпелагу ГУЛагу” робить застереження, мовляв, „увесь світ знає, що комунізм не є видумкою одної нації, а є загальносвітовою гангреною. Є, однак, небезпека, що заступленням слова „русский” „советским” приписується всі злочини теперішні і майбутні світового комунізму народів, який від комунізму потерпів перший і терпить довше, ніж всі інші”.

Солженіцин закликає не так до взаємної толеранції, як до великодушності супроти російського народу. В еміграції поневолених народів він бачить велику силу, яка об'єднана може мати вплив на хід світових подій.

Найбільш суттєвою в тому зверненні є те, що російський народ „потерпів перший від комунізму і терпить довше, ніж всі інші”. Це так ніби той советський комунізм не був виплодом російського народу: його вождя Леніна, а „світовою гангреною”. Україну, отже, зайняли якісь „світові комуністи”, а не ватаги Муравйова, а хліб з України в фр. 1932-33 грабували і вивозили не до Москви, а для „світового комунізму”, тоді коли 6 мільйонів українців згинуло з голоду, а москалі споживали український хліб. Теперішня експлуатація України і інших поневолених країн та їх насильна русифікація (на думку Солженіцина) — це діло „світового комунізму”.

Російських емігрантів турбує українська візита в Європейському Парляменті і оборона українських в'язнів перед московською тиранією.

ДЕЩО ПРО „ТРЕТЮ ЕМІГРАЦІЮ”

В порядку дискусії у ньюйоркському „Новому Русському Слові” з 21 листопада ц. р. новоприбулий з ССРСР емігрант Едуард Лімонов у статті п.н. „Розчарування” порушує тему, на яку не раз уже писалося в тій газеті, а саме — про розчарування так званої „третьої еміграції” в західному світі, зокрема в Америці.

Автор цієї статті пише, що з-поміж десятків тисяч нових емігрантів „дисидентів” є небагато, яких 5 відсотків. Переважна більшість — це люди інтелігентних професій, які сподівались негайно влаштуватися в Америці „з комфортом”, бо їх приваблював високий життєвий рівень і досягнення американської цивілізації. Лікарі їхали, спокусившись величезними заробітками людей своєї професії. Молодь хотіла „побачити світ”, а дехто розраховував на допомогу багатих родичів. Журналісти, сценаристи, письменники, спокусені славою Солженицина, сподівалися, що тут визнають і належно оцінять їхні таланти. Відомі й маловідомі танцюристи, співаки, музики поривалися на Захід, щоб зробити тут добру кар’єру.

Виявляється, пише Е. Лімонов, що ніхто, крім активних дисидентів, виїжджаючи з ССРСР, не думав про політичну свободу.

І які з того наслідки? Лише декілька лікарів, склавши іспити, стали в Америці працювати за фахом. Інженери змушені працювати як звичайні робітники. Молодь не має грошей, щоб „оглядати світ”. Спекулянтам нема чого тут перепродувати. А багаті родичі з допомогою не поспішають. Щождо письменників, то вони в Америці досвідались, що навіть „свої” рідко живуть з гонорарів, а ті, кому не пощастило влаштуватися в слов’янських департаментах університетів, вантажать скрині або „клінують” по офісах. Дехто з нових емігрантів вже живе з „велфери”.

Отже, пише Лімонов, серед найновішої еміграції спостерігається навіть „полівіння” і „клясова ненависть” до „акул Волл Стріту”. Вони вважають, що вже з тієї причини, що виїхали з ССРСР, їм належаться якісь спеціальні пільги.

Якась частина нових емігрантів, пише Е. Лімонов, виїхала на Захід „про всякий випадок”, побоюючись повернення сталінізму в усій його силі і вважаючи, що інфляція, дорожнеча, безробіття, злочинність — все це вигадки советської пропаганди. Звикнувши до советської влади і „опіки” з боку держави, де „нема безробіття”, ці недавні советські громадяни залишені в Америці самі на себе або на скупеньку допомогу своїх організацій.

„Людам, що жили в Советському Союзі, пише Е. Лімонов, такий спосіб життя не подобається. Треба, щоб проминуло досить часу, щоб

новий емігрант підшукав для себе форму, щоб включитися в нове життя. Треба набратися терпеливості. Тим часом — розчарування. І справа зовсім не в тому, скільки заяв про повернення до ССРСР лежить у советській амбасаді. Зрештою, їх написали найслабші, гістеричні, схильні до ексцесів люди. На жаль, розчарованих далеко більше, багато з них нізащо не повернуться до ССРСР, є й такі, що і самі собі в розчаруванні признатися бояться. А більшість одверто обговорюють цю проблему, збираючись компаніями на дні народження, новосілля і навіть советські свята. На Брайтон Бич, де оселилось найбільше нових емігрантів з Советського Союзу, вони збираються вечорами, сперечаються, обвинувачують один одного. Обговорюють цю проблему всюди, крім... нашої російської еміграційної преси”.

Такий образ „третьої” еміграції змальовує представник цієї еміграції, заявляючи, що чекав, що статтю на цю тему, не боячись критики, напише хтось із лідерів опозиції.

Як відомо, українців, як „буржуазних націоналістів”, на Захід не випускають, нехтуючи навіть найголосніші протести світової opinio.

В. С-ко.

*****

„ЛІТАЮЧІ ТАРІЛКИ”

Довгими роками світова „велика преса” цілком вито ігнорувала або з крайнім скептицизмом ставилася до так званих UFO — „Нерозтінаних Літаючих Об’єктів”, популярно званих літаючими тарілками. Тим часом у різних країнах, передусім в Америці і Англії, появилася вже чимало книжок, написаних не тільки аматорами, але й поважними фахівцями, зокрема експертами-пілотами, які на підставі особистого досвіду і сотень прикладів, стверджених численними свідками, заявляють що літаючі тарілки таки існують і час від часу з’являються над різними місцевостями нашої планети. Кілька років тому навіть у советських „Известиях” появилася була коротка вістка про літаючу тарілку, яку протягом цілої години спостерігали над Казахстаном.

Особливістю літаючих тарілок є їхня неймовірна швидкість і невідома в авіації маневровість: вони можуть підноситися вертикально, раптом змінювати свій курс під кутом, недоступним для відомих літальних апаратів, і залишатися в нерухомому стані, випускаючи при цьому яскраве блакитне і жовте світло.

Жадних коментарів щодо літаючих тарілок советські офіційні чинники кореспондентам не дава-

ли, а представники Пентагону завжди обмежувалися непереконливими виясненнями: природними феноменами, відблесками в хмарах автомобільних світел, залишками штучних сателітів, які, закінчивши свої функції, згорали в атмосфері, падаючи на землю.

Деякі автори книжок, присвячених цим феноменам, твердять, що літаючі тарілки появлялися над земною поверхнею з прадавніх часів і їхні залози, істоти з надзвичайно високо розвиненими інтелектами, навіть приземлювалися, нав'язували з людьми особисті зв'язки і залишали свої сліди в розвитку цивілізації старовинних народів. Наші прапращури вважали їх за небожителів-богів, і про їхні відвідини зустрічаємо згадки навіть у Біблії і писаних документах народів Асирії і Вавилону. В одній із країн Латинської Америки залишились сліди величезного космодрому і дивні, досі не розгадані вченими споруди, що їх не могли збудувати первісні люди. В Югославії зберігають в музеї стародавні таблички з „небесними жителями”, які дуже нагадують сучасних космонавтів у спеціальних костюмах і з невеликими антенами на головах.

Щораз більше астрономів приходять до висновку, що в космічних просторах міриади зірок мають свої планети, населені істотами з високорозвиненими цивілізаціями, які з поміччю гігантських „радіовух” намагаються відповідними сигналами нав'язати зв'язок із „землянами”. Деякі автори твердять, що такий контакт може принести населенню нашої планети загибель, бо істоти з перенаселених планет використовують її для поширення свого життєвого простору, а деякі, навпаки, вважають, що ці істоти можуть бути приязно наставленими до „землян” і піднесуть їхню цивілізацію на неймовірну височину.

Пітоте, з огляду на величезну відстань від Землі до планет найближчої галактики — „Молочного Шляху” (сотні й тисячі світлових років!), де можуть існувати умовини для розвитку біологічної субстанції, цей зв'язок може бути тільки радіовий, натомість у майбутньому, з перелюдненням Землі можлива колонізація людьми планет сонячної системи. Уже в найближчому часі людина може творити на Місяці постійні оселі під величезними скляними ковпаками із штучною атмосферою і рослинністю.

Людська фантазія — необмежена, але хто міг припускати, що майже всі описані у фантастичних повістях Жюль Верна винаходи й досяги — політ на Місяць, підводні човни, літаки і ін. стали в наші дні звичайною річчю?

Тим часом літаючі тарілки привертють до себе щораз більшу увагу, і наприкінці жовтня у форті Сміт, Арканзас уперше в сучасній історії відбулася „серйозна” міжнародна конференція в справі UFO. в якій взяли участь 350 делегатів і навіть офіційні представники американського Уряду. Деякі з делегатів закидали команді Повітряних Сил ЗСА і урядовим відповідальним чинникам, що вони

навмисне „ховають в шухляди” інформації про літаючі тарілки. На конференції ухвалено в найближчому майбутньому створити з представників найбільш авторитетних учених і фахівців дослідчу організацію, яка мала б зібрати матеріали з цілого світу і вияснити ці феномени. Астроном Дж. Аллен Гайнек з Північно-Західного університету заявив на конференції, що, на жаль, уже й так забагато часу змарновано, щоб переконати скептиків в існуванні UFO.

У літературі про літаючі тарілки чомусь найменше пишеться про те, що вони можуть бути таємною американською або советською зброєю, і цим, мовляв, пояснюється мовчанка офіційних чинників щодо цих об'єктів.

В. С-ко

***** З НОВИХ ВИДАНЬ

КНИЖЕЧКА, ЩО СКРІПЛЮЄ ПРИЯЗНЬ

Свою нову книжку „Заозер'я” назвав Леонід Полтава в приватній розмові „еміграційним самвидавом”, бо цю поему білоруського поета Анатолія Вярцінського переклав він на українську мову і видав власним коштом.

Талановитий підсоветський автор „Заозер'я” у своїй поемі оспівав трагічний образ білоруської селянки, своєї матері, рабині колгоспної системи, що в безпроглядних злиднях проводила свої гіркі дні. „А вона ж могла жити, ще ж така молода була. В сиру землю пішла отакою іще молодою . . .”

Поему Заозер'я, що її, глибоко відчувши, переклав Леонід Полтава, міг би написати також український поет, бо головний її персонаж, тітка Олександрина, немовби рідна сестра української колгоспниці Мокрини чи тітки Одарки. У своєму житті вона ніколи не зазнала щастя і рідкі хвилини радості знаходила лише в листах свого сина та в своєму вбогому господарстві, що його ще дозволяє тримати нелюдський режим.

Автор перекладу зумів зробити його так, що власне перекладу зовсім не відчувається. Це — ніби цілком оригінальний твір, написаний на тему українського сучасного села. І це — ще один доказ духової сподібності двох народів-сусідів і їхньої нещасливої долі.

Про Леоніда Полтаву в газеті „Беларус” читаємо, що він — „великий прихильник і активний пропагандист білорусько-української дружби та співпраці”. Передмову автора перекладу редакція цієї газети передруковує майже в цілості українською мовою і дякує йому, що він „доніс до українського читача чарівну поему Анатолія Вярцінського, як знак своєї приязни до білоруського народу”.

Оригінальний розмір, яким написано поему Леонід Полтава відтворив досконало, дармащо з близько спорідненої білоруської мови перекладати тяжко, як з мови, скажімо, німецької чи французької.

Свій переклад Леонід Полтава присвятив Світловому Рокові Жінки і Рокові України, а на останній сторінці обкладинки навів зацитований Ярославом Стецьком уривок із Звернення Воюючої України до еміграції, що його підписав Головний Командир УПА Тарас Чупринка.

У другому виданні цієї 24-сторінкової книжечки або в збірці своїх творів добре було б, якби Леонід Полтава виправив чи змінив декілька дрібних помилок-недоглядів. Ось так прикро ріжуть око вжиті ним російські слова „слода“ (лупак), „верста“ (верства), польське слово „боз“ (бузок, буз), неправильна форма звернення „господиньо“ (господине).

Поминаючи ці дрібні недогляди, треба сказати, що ця видана, на жаль, без мистецької обкладинки книжечка вкладається як міцна цеглина в скріплення українсько-білоруської дружби.

Анатоль Вярцінскі, „Заозер'я“, поема. Переклад з білоруської мови Леоніда Полтави. Нью Йорк.

В. Давиденко

З МИСТЕЦЬКОГО ЖИТТЯ

ІСТОРИЧНИЙ ОБРАЗ ПЕТРА АНДРУСЕВА

На запрошення української федеральної кредитової кооперативи „Самопоміч“ у Нью Йорку видатний маляр проф. Петро Андрусів створив, після однорічної праці, великий образ на історичну тему — „Княжа пристань у Кисві“ з XI сторіччя. Образ був відслонений у присутності понад 100 запрошених гостей у новому домі „Самопоміч“ 26 жовтня 1975 р. Промовляти директор Управи кооперативи „Самопоміч“ д-р Володимир Нестерчук, маєстро Петро Андрусів і скарбник „Самопоміч“ інж. Роман Раковський, який висловив вдячність маєстрові П. Андрусеву за велику й талановито виконану працю. Відслонення образу було присвячене 25-літтю з часу створення Кооперативи „Самопоміч“ у Нью Йорку, 100-літтю з часу поселення українців у Америці та 200-літтю Американської Держави.

Маєстро Петро Андрусів відтворив на великому полотні образ з життя в київському порті за княжих часів. Понад 100 постатей, між ними й грецькі, перські та інші купці, варязькі воїни, бояри, гридні, купці, ремісники, народ — відтворені талановитим майстром після докладного вивчення тієї доби — ноші, зброї, виробів тощо. Над заповненою народом пристанню височить на горах Київ, обведений білими оборонними мурами. Радість і почуття історичної величі України проймає серце під час оглядин цього видатного твору.

Виховники СУМА, Пласту, ОДУМ-у й інших молодечих організацій та українських шкіл мали б привести дітей і молодь на оглядини цієї картини, з відповідною розповіддю про княжу Українську Державу та її зв'язки із широким світом.

Тсеба щиро вітати почин Федеральної Кредитової Кооперативи „Самопоміч“ у Нью Йорку, яка,

придбавши образ „Княжа пристань у Кисві“, продовжила тим самим давню традицію українських кооператив ще в рідному краю — традицію меценатства над українським мистецтвом. У розмові під час товариського прийняття, приготованого панями із „Самопоміч“, після урочистого відслонення образу, маєстро Петро Андрусів сказав, що він хоче відтворити важливий епізод в українській історії — славетну битву під Конотопом, де козацька кіннота полковника Гуляницького розгромила 40,000 москалів.

Яка установа чи організація може спонзорувати створення такого образу?
Л. Полтава

КРИТИКУЮТЬ ПОЛІТИКУ КІССІНДЖЕРА

На сесії делегатів Інтерамериканської Конференції в справах свободи і безпеки у Вашингтоні делегати одноголосно підтримали пропозицію сенатора Строма Турмонда скріпити суверенні права З'єднаних Стейтів відносно Панамського Каналу і Панамської Зони, а також модернізувати Канал. Вони звернулися до Президента і Конгресу ЗСА із закликом припинити політику Ніксона-Кіссінджера у відношенні до „детанту“.

Делегати ствердили: „Від 1904 року кошти утримання Каналу Америкою виносять приблизно сім мільярдів доларів. Тим то Америка має забезпечити свій постійний суверенітет відносно Зони Каналу, оплативши кошти будови панамської залізниці, придбавши всі землі в Зоні Каналу, збудувавши Канал, оперуючи ним і гарантуючи йому мілітарну безпеку.“

Політика Кіссінджера у В'єтнамі, що зазнала цілковитої невдачі, не сміє бути повторена у відношенні до Панамського Каналу. Територія З'єднаних Стейтів мусить бути твердо боронена супроти всіх ворогів зовнішніх і внутрішніх.

В'єтнамський народ, що довгими роками боровся за свою свободу, був зраджений секретарем Кіссінджером у Парижі.

Надії на визволення і свободу Поневоленних Націй в ССРСР і так званих сателітів за залізною заслоною „продано“ в Гельсінках.

Безпека обох Америк, зокрема З'єднаних Стейтів, сходить на рейки компромісу внаслідок політики Кіссінджера, який добивається визнання нелегального Кастрового комуністичного режиму на Кубі. Ця політика мусить бути припинена.

Президентом Інтерамериканської Конференції в справах свободи і безпеки є Фред Шлафлі, першим віце-президентом і членом Ради Директорів є д-р Лев Добрянський, членом цієї ж Ради Володимир Дущинк.

УКРАЇНА БОРЕТЬСЯ!

— ЧИ ВИ СКЛАЛИ ВАШУ ПОЖЕРТВУ
НА ФОНД ОБОРОНИ УКРАЇНИ?

В. Золоторіг

НА ХВИЛЯХ ТЕРОРУ

Терор масовий і індивідуальний сягає своїм корінням у сиву давнину. Причини його найрізноманітніші: залякування противників, помста, шантаж, расові і національні порахунки, спосіб дістати викуп за викрадену жертву чи групу жертв. В історії відомі такі масові терористичні акції, як винищування гугенотів — так звана Бартломіївська ніч, палення „відьом” у часах інквізиції, а в українській історії — зорганізований поліційним апаратом терор в часах Гітлера, коли загинули мільйони жидів, українців і інших „унтерменшів” в масових могилах і газових камерах.

Однак, як відомо, найбільших масштабів набрав терор у часах Сталіна, коли винищено не тільки окремі суспільні класи, але й цілі національності.

Феноменальним явищем у сучасній історії є терор численних груп, що виступають під різними гаслами і називають себе революціонерами. Збірний тип такого терориста є ще загадкою для психологів і соціологів, бо в своїй більшості, не маючи виразної ідеології, виступають вони під гаслом „Влада для народу”, яке нічого не розкриває. Очевидна річ, що під ідеологічними масками виступають також кримінальні елементи, представляючи себе як ідеалістів-фанатиків, що ліберальні адвокати - „чоловіколюбці” часто використовують для обнищення кари цим злочинцям.

Відомі журналісти Роберт С. Стротгер і Юджін Г. Метгвін, досліджуючи тероризм, що раптом ніби пошесть розпаношився по країнах Західної Європи, Латинської Америки і Близького Сходу, визначають три типи терору і терористів

— Безідейні особи — недоуки, що „не вміщуються” в сучасне суспільство і розпалюють війну всіх проти всіх, а передусім проти політичних діячів, власників великих підприємств і банків.

Уругвайські терористи викрали британського амбасадора Дж. Джексона у січні минулого року і тримали його вісім місяців у клітці розміром два на шість футів. „Більшість моїх тюремників, — казав випущений на волю Джек-

сон, — були студенти, що з них значна частина виглядали як психічно ненормальні. Цинізм і садизм, а не ідеологія, були характеристичними рисами цих молодих потвор. Чи походять терористи із З'єднаних Штатів, Квебеку, Японії, Латинської Америки чи Близького Сходу — всі ці люди переконані, що лише вони є „правовірними революціонерами”. В їхніх очах цілий світ поділяється на дві гостро відмежовані категорії: справедливих людей і людей злих та несправедливих, яких треба нищити.

Монтреальський психіатр Густав Морф, обслідуючи кілька десятків квебекських терористів, засуджених у 1960-их роках за підкладання бомб, убивства і пограбування, твердить: „Ідеалом для цих конспіраторів є авантюристичне життя морських піратів, про яких вичитали вони в пригодницьких романах. Виглядає, що визволення Квебеку є для них лише претекстом для того, щоб здійснити романтичні кримінальні тенденції, які ферментують в глибинах їх мозку. Багато молодих людей відмовляються „рости”, ставати дорослими людьми, щоб не брати на себе ніякої моральної відповідальності. Яскравим прикладом такої конспіраторки може бути в Америці член „родини” Менсона, інфантильна Фромм, яка підготувала убивство президента Форда. Чимало терористів, начитавшись книжок з „підпільної літератури”, стають „вічними студентами”, досягаючи 30, навіть 40 років і відмовляючись працювати.

До советських і китайських терористичних шкіл вишукують комуністичні агенти по різних країнах світу такого роду „вічних студентів”, де відповідним чином переполіскують їм мізки і тренують так, як методами проф. Павлова тренують поліційних собак. Один із колишніх учнів такої школи казав: „Вони шукають передусім людей покривджених долею — невдах, що не можуть знайти собі місця на світі, фізично спотворених осіб з комплексом неповноцінності, осіб, що прагнуть влади над іншими людьми і ненавидять „естаблішмент”. В цих школах їм зацеплюється почуття їхньої „повноцінності” в терористичних актах.

— Багато терористів з національних меншин в Америці розпалюють у собі з поміччю своїх „наставників” почуття ненависти — серед чорних проти білих і серед білих проти чорних. Прикладом цього можуть бути також терористи з Іраку і палестинські втікачі, що ставлять собі за головну мету фізичне знищення всіх ізраїльтян включно з малими дітьми. Молодий палестинець Фаваз Туркі у своїй книжці „Позбавлений спадщини” (1972) пише: „Я ненавиджу цілий світ і систему, яка в ньому панує. Я ненавиджу світ тому, що я позбавлений власної нації і ідентичности. Я — гібрид, покидьок, зеро. Я ненавиджу бути гібридом, покидьком, зером. Дай мені, пістолю, чоловіче, і я розторощу свою власну або чийось голову”. З такого молодого палестинця вже готовий рекрут для ідеологічно обіцяного порятунку його народу через безоглядне насильство, масове убивство на базарах і в театрах мирних громадян, навіть своєї національності.

— Звичайні криміналісти-бандити радо використовують тактику „ідейних терористів”, шантажуючи або викрадаючи багатих людей чи їхніх дітей і жадаючи за їх звільнення величезних окупів. У Мехіко, Колумбії і Бразилії останнім часом щораз частіше професійні грабіжники виступають як політичні терористи, уживаючи революційних гасел. А терористи часто наймають криміналістів, щоб використувати їхній досвід та вміння і їхнє антисоціальне наставлення.

В якій спосіб цивілізоване суспільство може захистити себе від ростучої хвилі терору?

Цілий ряд заходів уже запроваджується в Америці: на летовищах підсилюється охорону і застосовується спеціальні апарати для викривання прихованої зброї, з поміччю якої „революціонери” можуть захопити в свої руки літак з усіма пасажирами і ставити за звільнення цих закладників будь-які вимоги; вдосконалюється перевірку пасажирів; скріплюється охорону дипломатів; заможні люди стараються забезпечити себе від викрадення приватними детективами. Окремі конгресмени рішуче жадають не піддаватися шантажеві терористів, які вимагають окупи за викрадених ними людей. У кримінальне законодавство вводяться зміни, які загострюють кари за поважні злочини, і прискорюється процес судочинства.

Однак, деякі проєктовані заходи для боротьби з тероризмом натрапляють на спротив країн „третього світу”, зокрема арабських, які в ООН переголосовують вимогу видавати злочинців, зокрема викрадачів літаків, у країну, з якої вони втекли. Щобільше, на Генеральну Асамблею ООН запрошено і з почестями прийнято як голову держави Яссера Арафата, підтримуваного Москвою керівника найбільш небезпечної палестинської терористичної групи, яка офіційно признається до вчинюваних нею актів масового терору. В Америці також вимога застосовувати кару смерти за найтяжчі злочини стала на „мертвій точці”, загальмована ліберальними політиками і журналістами, які запевняють, що за заподіяний злочин має відповідати не злочинець, а суспільно-політична система, яка створює сприятливі умови для доконування злочинів.

Найпершими жертвами тероризму є звичайно економічно розвинені держави, і відсутність спільної боротьби з терористами лише сприяє їх злочинній діяльності. Тим то деякі державні провідники пропонують запровадити санкції або взагалі перервати летунський зв'язок із країнами, які приймають до себе терористів, припинити з ними поштовий та телекомунікаційний зв'язок і стримати для них фінансову та харчову допомогу.

Однак, єдиною найбільш ефективною зброєю в боротьбі з терористами є розвідка: Уряд ЗСА мусить дати в руки ЕфБіАй легальну і наукову зброю і забезпечити цю організацію широкою публічною допомогою. Це значить якнайширше розвинути розвідно-шпигунську сітку оплачуваних інформаторів, широко застосовувати досі заборонені підслухові апарати і компютеризовану систему досьє. Ще в 1957 році представник британського Скотленд Ярду заявив: „Свобода людини цілком безвартісна, якщо вона стає причиною того, що людина падає жертвою злочинця”.

ХТО БАТЬКО, А ХТО МАТИ

Леонід Брежнев відвідує в Києві дитячий будинок. В одного маленького хлопчика він питає:

— Хто твій батько?

— Ти. — відповідає хлопчик.

— А хто твоя мати?

— Комуністична партія.

— А ким ти хотів би бути?

— Я хотів би бути круглим сиротою.

„УКРАЇНСЬКЕ“ ПОСОЛЬСТВО ДО БРАТІВ-ЛЯХІВ (Замість фейлетону)

Напередодні 1-го листопада рада „почцівих русінуф“ зібралася у Чикаго і уредила — вислати до братів-поляків делегацію.

Проблема дуже важлива: чи не краще замість демонстрацій поладнати проблему Львова мирно, як наказує польська рація.

І так з нагоди приїзду колишнього бурмістра Львова, а тепер польського президента в екзилі, п. Островського, до поляків прибула руська депутація (не мішати з нашими старорусинами та карпаторосами). В склад тої делегації „почцівих русінуф“ входили: найпочесніший з почесних, старомігрантський хронічний ювіліят, Стіф Гусопась, засновник русько-польської приязни, двійковий діяч, Пурулак, генеральний писарчук, шляхціц загородови, Гродиський, єзуїтський Марикусь з Льюйолі, „майор“ Стружанівський, дивізіон-генерал Стах-Ніцький і файфендекель не-Сторук.

Депутатів прийняли і частували „виборово“ та „жубруфкою“.

Презес Гусопась прорік:

— Чолом б'ємо перед ясновельможним паном президентом і вельможними панамі, нашими приятелями, шляхетними покровителями.

Колішній бурмістр Львова, п. Островський, привітав делегацію дуже сердечно:

— Як се маш, почціви і верни Щепанку, сервус Павелку, вітай Орестечку і Стасю! Барз файне, же паментаце о своїм обивательськім обовйонзку і верносці до нашей спульней ойчизни Польскі. Яка больончка приводить вас до нас? Ми вам усе полагадимо за то, жесте такі файні обивателє.

— Єще раз падам до нужек, — сказав Гродиський. — Ми осміляємося пригадати панам, же приходить наш Листопад, і фурт пригадує нам добрі часи...

— А, то файне, же не забуваєте, як то мусілисьте віддати нам кохани наш Львув, а ми не забуваєм, жесьте нам помогли звитяжити под Грунвальдом, а потім под Відньом з козаками. Але не можемо вам забути тої кави, же ваш Кульчицький нам так спритно звудив, і наш круль Собеський не мав ніц привести своїй Марисенце... Але даруємо вам то, босьте нам із Замосця помогли зробити цуд над Віслом...

— Так, найяснейше пане президенте, — сказав Пурулак, — але у Львові ваш французький Галлер...

— Ах, дайте нам спокій зі Львовом, пане дзею...

— Овшем, дамо вам спокій, але дайте нам хоць Замарстинів...

— О, цо то — то не! В Замарстинові прецінь наше польске дзеці, наше орлента, кохане бацярже... Де ж ми їх подіємо, пане дзею Стасю?

А єзуїтський Марикусь тоненьким голосочком попросив:

— Так дайте нам тоді лише гору св. Юра або Богданівку, бо де ж ми будемо молитись за спасеніє насвятішого отця і святу столицю — Рим? Або дайте нам хоць Підзамче, бо де подіємо наш уряд, наше НТШ?

— Голя, голя, пане дзею! Цо то — то юж забагато! Я, шляхціц з дзядя-прадзядя — дзяд Островський з Острогу, шляхціц на львівський загородзе, рувни бил вовводзе — свого від віків польского Львова не віддам нікому ані кавальчика! Жеби вас, упартих русінуф, пустити до Львова? Ха, ха, ха! А то була би гранда! Ви би мені знову наробили галабурди і маніфестації на пляцу Сокола, я, хоць шляхетни і гонорови человек, мусів би вас замикати в Бригідках чи на Баторего і задурно годувати або уланами пацифікувати чи до Берези Картускей на цвічення вислати і там... але цо тут говорити, пане дзею. Шкода гадаць!

— Що ж нам робити? — спитав двійкар Пурулак. — Чи маємо йти до старшого брата? Бо він нас запрошує й обіцяє...

— О, почціви людку! — відізвася генерал Токаж з Токажева. — Чи вам так було пуд крильцем нашого оржелка? Чи не ліпші були Бригідки чи Свенти Кржиж, як Луб'янка, Воркута чи Колима? Чи не шляхетніший був Костек Берацький, як Хрущов? Чи не ліпший Перацький, як Берія?

— То можебисьте нам дали Зарваницю? — сказав ієусовець Марикусь тихим голоском.

— А я, — мовив Гусопась, — прошу дати нам наш Борщів, бо, як згадаю, слинка тече...

— Ах, ви, сантиментальні русини, — сказав

Токарж. — Борщу вам хочеться. Ну то добре. Дозволяємо вам варити собі той ваш борщ, але в польськiм Борщове.

— Вашi просьби недоречнi пане дзею, — сказав президент Островський, — бо ви, як польськi обивателє, повиннi вивчати моє орендзе, i Польонїi, i присяги польських комбатантуф, же землi всходнє, те вьоскi i мяста, на чолi зi Львовом, то рдзенне польське земi, i баста! То прецїнь ест пшедмурже католицького, польськего християнства i польськей культури!

Посумнїли „почцїви русини”. Але президент прорїк їм на потїху:

— Не сумуйте, вiрнi приятелї, а приходїть, як звичайно, на нашi академїi, на свята несподлеглосцї. А свої панахиди-свята залишїть, бо то глупо святкувати рїчницї своєi поразки, як то ви робите. Аж дивно, що ви так любите рїчницї своїх програних битв чи упадку вашої держави. Завжди чогось згадуєте, як не Берестечко, то Крути, Базар чи Броди... Лїпше святкуйте разом з нами Грунвальд, Цуд над Віслов чи Монте Касїно...

— А я маю ідею, — сказав Стах з Личакова — Може б ми так нашу дивїзію „Галичина” злучили з вашою „Карпацков бригадов”? Ми прифалюєм до вас, злучимося i будемо разом альянтськими ветеранами...

— Хе, хе, хе! — засмїявся генерал Токарж. — А як ми замажемо то, як ви нас лупили під час варшавського повстання? Ге, пане дзею?

— Таж то не ми вас лупили, а власовцї, — заперечив Стах.

— Ге, ге, власовцї, кажете? А Власов не українець?

— Панове обивателю, — закінчив розмови президент Островський. — Зробїть наперед порядок з вашими бандерофцями, тодї будемо далї балакаць. А тепер чесьць i чолом, пшиятелї, i довідзєня!

— Дякуєм вам за потїху, пане президенте, — сказав Гусопась. — За поради б'єм чолом, i запевняємо вас, же залишаємося вашими вiрними приятелями. А як треба буде, то знов зробимо вам „Цуд над Віслов” чи Монте Касїно.

— Чолом!

— До відзєня!

Алла Коссовська

НАШІ ДІТИ ПЕРЕД ТЕЛЕВІЗОРОМ

(експромпт)

Чудеса, чудеса в телевізорі:

Всіх дівчат, як курчат, перерізали!

Заливає екран кров-кривавиця.

Добре нам, діточкам, позабавитися!

Листопад 1975

ЗСА ДОПОМАГАЮТЬ КРАЇНАМ, УРЯДИ ЯКИХ ЇХ НЕПРАВИДІТЬ

Америка витрачає щороку грубі мільйони доларів на допомогу малим, недорозвиненим країнам, які радо цю допомогу приймають, але рівночасно устами своїх представників засуджують цю країну в ОН, як неморальну, аrogантну i імперіалістичну. Неймовірно, але це факт, що американський Уряд продовжує допомогу.

Заступник адміністратора закордонних справ Агенції для Міжнародного Розвитку (ЕйАйДі) Деніс Нейллі заявив кореспондентам:

„З'єднані Стейти i американці не хочуть припинити допомоги для недоживлюваних, бездомних i хворих людей в економічно відсталих країнах лише з тої причини, що їх уряди напастують нас в Об'єднаних Націях. А напастують вони в найбрутальніший спосіб.

Наприклад, представник Горішньої Вольти в Західній Африці заявляв, що „Америка — один з найгірших ворогів Африки. Вона відповідатиме за всі свої кримінальні акти перед судом історії”. Вражена посухою Горішня Вольта одержала від Америки 6.8 млн. доларів.

Делегат Гани, яка одержала від ЕйАйДі 5.8 млн. доларів i на 2 млн. доларів харчовими продуктами, проголосив з трибуни ОН: „Ми мусимо гостро засудити Америку за її неморальність в міжнародній політиці... Ця країна напевно розвалиться”.

Представник східньоафриканської країни Танзанії, яка висмоктала з Америки за минулий рік 8.6 млн. доларів, вимахуючи в ОН кулаками, кричав: „Америка — це хижак, який роздирає на шматки невинних ягнят”.

Делегат одної з найбідніших країн Західньої Африки, Малі, закликав ОН „припинити неоколоніалістичні, нахабні зазіхання Америки на африканські країни”. Малі одержала від американських платників податку 12 млн. доларів.

Представник Гвінеї, яка одержала 2 млн. доларів допомоги, заявив, що „Америка в своїй зовнішній політиці шантажує малі країни”.

З подібними заявами виступали також делегати Срі Ланки, колишнього Цейлону, який одержав 8 млн. доларів допомоги, i делегат Мавританії, малого острова на Індійському океані, який дістав від Америки на 2.5 млн. доларів харчових продуктів.

Почцїви Русїн

ЗВ'ЯЗКИ АВСТРІЇ З УКРАЇНСЬКИМИ КОЗАКАМИ

Недавно появилася нова англомова праця Українського Історичного Товариства про зносини Габсбургів із запорізькими козаками: *Habsburgs and Zaporozhian Cossacks: The Diary of Erich Lassota von Steblau, 1594*. Видання появилася в Українському Академічному Видавництві за редакцією проф. Любомира Винара. Воно включає перший англійський переклад „Щоденника” Еріха Ляссоти, що його виготовив з примітками проф. Орест Субтельний.

У першій частині видання д-р Л. Винар навітлює постання української козащини і аналізує ролі українських козаків у міжнародній політиці другої половини XVI стол. Зокрема він навітлює зносини Рудольфа II з козаками, а також подає опис манускрипту Ляссоти і його біографію.

Друга частина видання охоплює англійський переклад „Щоденника” Ляссоти. Треба підкреслити, що це перше англомове видання „Щоденника” Ляссоти, яке є одним із найважливіших історичних джерел до історії ранньої української козащини, в якому також докладно з'ясовано зв'язки козаків з Австрією в 1590-их роках.

Третя частина складається з перекладів таких важливих джерел до історії козащини, як реляція Гамберіні про козаків із 1586 року, листи папи Климентія VIII і Рудольфа II до українських козаків у зв'язку з їхньою східноєвропейською політикою, а також уступ про козаків із „Хроніки” Бельського.

Словник козацьких назв, вибрана бібліографія і показник імен закінчує це джерельне видання. Містечке оформлення М. Левицького, мапа подоро-

жі Ляссоти (виготовили д-р І. Тесля і Е. Тютко) і тверда обкладинка роблять надзвичайно корисне враження. Історики і любителі історії, які цікавляться ролю України в міжнародній політиці, а також розвитком української козащини відповідно оцінять чергову дію УІТ. Книжка коштує 9 дол. Установи, які замовлять більшу кількість примірників для бібліотек, одержать відповідну знижку. Замовлення із чеками або поштовими грошовими переказами надсилати до:

Ukrainian Academic Press
P. O. Box 263
Littleton, Co. 80120

ВІРШІ З УКРАЇНИ

**

Навколо Братська
Могили братські,
На трупах в'язнів
Тисячі трас,
На трупах в'язнів
Тисячі ГЕС*).

„Ми тут страждали,
Ми тут вмирали” —
Звучить понурий
Стукіт колес.

Що Освенцім, Бухенвальд і Майданек?
Сналенням легше, авжеж,
Аніж роками ятрити рани,
Терпіти муки без меж.

І. Стасів

*) ГЕС — гідроелектрична станція.

ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА**“САМОПОМІЧ”****В НЬО ЙОРКУ**

Позички особисті і гіпотечні (моргеджі) на низькі відсотки

до сплати в догідних ратах.

Дивіденди від членських оцадностей

5% — \$5.88

якщо не вибираєте чвертьрічної дивіденди.

Self Reliance (N. Y.) Federal Credit Union

108 Second Ave. New York, N. Y. 10003

Tel.: (212) 473-7310

ДЛЯ КРАЩОГО ЗАВТРА ЩАДІТЬ УЖЕ СЬОГОДНІ
УКРАЇНСЬКА
ЩАДНИЧО - ПОЗИЧКОВА СПІЛКА "ПЕВНІСТЬ"
У ЧІКАГО

Платить чвертьрічно найвищі відсотки від ощадностей,
а саме: $5\frac{1}{4}\%$ від звичайних щадничих конт,
 $6\frac{1}{4}\%$ до $7\frac{3}{4}\%$ від щадничих сертифікатів
у річному відношенні.

Кожне щадничеkonto забезпечене Федеральною Урядовою Агенцією F. S. L. I. C. до суми
40,000.00 доларів.

Спілка уділяє позики на купню домів (мортгеджі), приймає рахунки за газ, електрику, теле-
фон і воду, видає чеки, грошові перекази (моні ордери) та подорожні чеки.

Користайтеся з вогнетривалих скриньок за низькою оплатою для przechовування документів
чи інших вартисних речей!

Солідна, чесна, скоро і фахова обслуга.

Спілка оплачує кошти поштової пересилки,

ТОМУ ЩАДІТЬ ЧАС!

КОРИСТАЙТЕ З ПОШТОВИХ ПОСЛУГ!

ЗВЕРТАЙТЕСЯ ДО НАС З ДОВІР'ЯМ У ВСІХ ФІНАНСОВИХ СПРАВАХ!

Години праці:

Понеділок 9 — 3 по полудні
Вівторок 9 — 3 і 6 — 8 вечором
Середа — закрито

Четвер 9 — 3 по полудні
П'ятниця 11 — 8 вечором
Субота 9 — 1 по полудні

SECURITY SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

932-36 N. WESTERN AVE.

Tel.: (312) 772 — 4500

CHICAGO, ILL. 60622

СТЕИТОВА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА
"БУДУЧНІСТЬ"
У ДЕТРОИТІ

СЛУЖИТЬ СВОІМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ ДЕШЕВИМ І ВИГІДНИМ КРЕДИТОМ.
НИЗЬКОВІДСОТКОВІ ПОЗИКИ НА АВТА, ДО-
МИ, НАПРАВУ ДОМІВ, МЕБЛІ, ВАКАЦІ,
ШПИТАЛЬНІ РАХУНКИ І Т. П. ПОЗИКИ
(КРІМ МОРТГЕДЖОВИХ) ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ДО
10,000 ДОЛ. БЕЗПЛАТНО ДЛЯ ПОЗИЧКОВЦЯ.
ВІД ВКЛАДІВ ПЛАТИТЬ $5\frac{1}{4}\%$ ДИВІДЕНДИ.

Вкладчики мають безкоштовне життєве
забезпечення до висоти 2,000 дол.

Ощадності забезпечені до всякої висоти.

FUTURE CREDIT UNION OF DETROIT

4641 Martin Ave.
Detroit, Mi. 48210

3011 Caniff
Hamtramck, Mi. 48212

Tel.: 843-5411

ФЕДЕРАЛЬНА
КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА СУМА
В ЙОНКЕРСІ, Н. Й.

ВИДАЄ ПОЗИКИ СВОІМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ. СЛУЖИТЬ: ДОБРИМ І ДЕШЕВИМ
КРЕДИТОМ, ГРОШОВИМИ ЧЕКАМИ, УДІЛЯЄ
НАЙДЕШЕВІШИЙ КРЕДИТ НА АВТА,
МОРТГЕДЖІ,

ремонт домів, меблі, шпитальні рахунки,
вакації, весілля та інші цілі.

СПЕЦІАЛЬНИЙ КРЕДИТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ

Майно кожного вкладчика чи позичкодавця
забезпечене.

Приймає ощадності і платить $5\frac{1}{2}\%$ дивіденди.

Безплатне забезпечення ощадностей.

Безплатне життєве забезпечення
до 2.000 дол.

Адреса:

SUMA (YONKERS) FEDERAL CREDIT UNION
301 Palisade Ave. Yonkers, N. Y. 10708

Tel.: 914-965-8560

ГИМН Д. БОРТНЯНСЬКОГО

Будь славен, Боже України,
Скрий, де людей звучить язик,
Давай оновлення з руїни,
Животвори наш людський вік.
Нам Твій наказ у серці мати,
З ним жити, йти і здобувати.

Нехай Тобі пребудуть милі
Діла, що дух наш сотворив, —
Поля, простори, гори й хвилі
Наповни міццю славних днів.
Тобі в серцях віттар ми ставим, —
Твій владний знак до слави славним.

Юрій Луца

ПОВІСИЛИ УКРАЇНСЬКОГО СВЯЩЕНИКА

Католицька пресова агенція КНА повідомила, що 30 січня 1975 р. в Дрогобичі катехети схопили і потайки повісили пароха о. Михайла Луцького. Цю вістку подав і ватиканський офіціоз „Ль' Осерваторе Романо". Як подає преса, причиною цієї варварської екезекуції була нелегальна священнича діяльність о. М. Луцького.

Катехети 30 січня вранці зайшли до помешкання о. М. Луцького і викликали його з дому під претекстом, щоб він пішов відвідати тяжко хворих віруючих. Його запровадили до поблизького лісу і повісили. КГБ хотіло замаскувати свій нелюдський злочин тим, що вклало в кишеню Отця клаптик паперу, на якому було написано, що, мовляв, о. М. Луцький поповнив самогубство, як наслідок читання Біблії. Але родина священника ані його вірні, які добре знали ревність і побожність о. М. Луцького, у те не повірили.

*****
КУТОК ГУМОРУ

ЩО ТАКЕ ХАОС?

Після загальних зборів в одному з київських заводів присутні почали ставити доповідачеві питання. Один з робітників запитав:

— Що таке хаос?

На це збентежений доповідач відповів:

— Сільськогосподарських справ ми тут не обговорюємо.

*****
ПОДОБАЄТЬСЯ ВАМ НАШ ЖУРНАЛ?
ПЕРЕДПЛАТИТЬ ЙОГО ВАШИМ
БЛИЗЬКИМ
АБО БОДАЙ ПОРАДЬТЕ ІМ,
ЩОБ ВИСЛАЛИ ПЕРЕДПЛАТУ
*****

У висліді симпозиуму, проведеного в листопаді у „Гарвард Мегезін", його учасники прийшли до висновку, що „ми неспроможні будемо регулювати продукцію нуклеарної зброї ефективніше, як контролюємо тепер продаж дешевих револьверів, героїни і порнографічної літератури".

П'ятеро експертів, учасників цього симпозиуму, вважають, що атомові війна вибухне наприкінці цього сторіччя. До цих експертів належать: Шеллінг, професор політичної економії; біохеміст Пол Доті; фізик Ричард Гарвін; хемік Джордж Кістяковський, колишній президент Мангеттенського Проекту, і професор політичних наук, колишній спеціальний асистент директора Агенції у справах контролю роззброєння.

Учасники симпозиуму передбачають, що атомові війна вибухне внаслідок поширення атомової зброї по цілому світі, як „епідемічна недуга", яку годі буде спинити політикою роззброєння, і лише квазідиктаторський світовий уряд може усунути ризик цієї війни. Поширення атомової енергії в мирних цілях тільки загострює небезпеку, бо „наприкінці цього сторіччя на світі буде вже кілька тисяч реакторів, що з них кожний матиме подостатку матеріалів, щоб збудувати атомову бомбу протягом тижня".

„Фальшиве почуття безпеки може бути фатальним, — заявив Доті. — Ми живемо тепер в періоді відносної певности, що атомові війна не є неминуною. Ми не хочемо уявляти собі, якою катастрофічною буде ця війна".

Учасники симпозиуму, пише кореспондент „Тайму", прийшли до висновку, що Америка мусить прискорювати роззброєння, обмежувати продаж атомових реакторів країнам із нестабільними урядами і посилювати допомогу недорозвиненим країнам.

З цими висновками учасників симпозиуму, зокрема щодо роззброєння, цілковито погоджується Москва, але з умовою, що роззброюватися мають тільки Америка і країни НАТО, а не СССР і країни Варшавського пакту. Невже й досі західні експерти в справах атомової війни не розуміють стратегії Москви?

*****
З огляду на технічні причини це число „Вісника ООЧОУ" виходить з опізненням.

Адміністрація

*****
"VISNYK" — "THE HERALD"
Published by Organization for Defence of Four
Freedoms for Ukraine, Inc.
Monthly except July and August, when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,
New York, N. Y.
Board of Editors
Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10003.
*****